Stenogrammid

XIII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 14.03.2018, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:01 Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (558 SE) kolmas lugemine
2. 14:16 Vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (536 SE) kolmas lugemine
3. 14:18 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni raskmetallide protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (568 SE) teine lugemine
4. 14:24 Euroopa Metsainstituudi konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (567 SE) teine lugemine
5. 14:33 Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (570 SE) teine lugemine
6. 14:39 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) esimene lugemine
7. 15:32 Konsulaarseaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu (584 SE) esimene lugemine
8. 15:51 Mõõteseaduse eelnõu (566 SE) esimene lugemine
9. 16:00 Elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) esimene lugemine
10. 16:25 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (väärteokaristuste reform, EL-i õigusest tulenevad rahatrahvid) eelnõu (586 SE) esimene lugemine
11. 17:19 Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (583 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi algatada eelnõusid või esitada arupärimisi? Ei ole soovi. Siis mul on teile üks teade. Nimelt, täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Tartu piirkondliku arengu toetusrühma asutamiskoosolek. Kokkukutsuja on Aadu Must. Läheme edasi päevakorra alusel. (Kommentaar saalist.) Muidugi, vabandust! Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on kohal 72 Riigikogu liiget.

---

1. 14:01 Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (558 SE) kolmas lugemine

14:02 Esimees Eiki Nestor

Läheme tänase päevakorra juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 558 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Monika Haukanõmm, palun, Vabaerakonna fraktsiooni nimel!

14:02 Monika Haukanõmm

Austatud härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Nädalapäevad tagasi toimus selle eelnõu teine lugemine ja ma tegin Vabaerakonna nimel ettepaneku eelnõu lugemine katkestada. Miks? Põhjendasin seda päris pikalt ka nädalapäevad tagasi. Aga põhjus on lihtne: tegemist on eelnõuga, millest kujunes kahetsusväärselt esimese ja teise lugemise vahel kobareelnõu, kus Sotsiaalministeeriumi muudatusettepaneku põhjal viidi kokku kaks omavahel täiesti sobimatut teemat. Algse eelnõuga, mida rahvas on hakanud nimetama noorte järel nuhkimise eelnõuks – see pahandab sotsiaaldemokraate, aga nii see on, sellise nime ta on saanud –, antakse omavalitsustele justkui omaalgatuslik õigus teha päringuid kõigi oma territooriumil elavate kuni 26-aastaste noorte kohta. Eesmärk on teada saada, kas nende hulgas on mõni selline, kes ei õpi, ei tööta ega ka otsi tööd. Sellise andmepäringuga eri registritesse soovitakse teada saada, kas keegi neist vajaks abi. Peale esialgset pöördumist ja päringut võib noor inimene alati öelda, et palun lõpetage minu andmete töötlemine, ma ei soovi abi. See kõik on väga tore. Aga murelikuks teeb see, et kui sellist nõusolekut küsitakse 16-aastaselt ja ta ütleb, et ta ei soovi seda abi, siis kas me näiteks järgmise kümne aasta jooksul ei pöördugi tema poole. Noorte käitumise hindamine on loomulikult vajalik, me ei vaidlusta seda, sest väga palju noori on aktiivsest elust eemale jäänud. Noorte tööpuudus on suurem kui keskmiselt. Aga kas see lahendus, mida praegu välja pakutakse, on kõige mõistlikum? Me vaidlustame valitud meetodit ja selle ulatust.

14:04 Esimees Eiki Nestor
Vabandust, ettekandja! Rahvasaadikud Sester, Michal, Holsmer ja kõik teised head kolleegid! Kõnelejal on teie ees väga keeruline esineda. Tänan!

14:04 Monika Haukanõmm
Aitäh! Eelnõu kohaselt võimaldatakse omavalitsustel proaktiivselt pakkuda potentsiaalselt abi vajavatele noortele inimestele tuge kas tööelu alustamiseks või haridusellu naasmiseks. Kuid kes oleks osanud arvata, et selle hea eesmärgi saavutamiseks minnakse nii kaugele, et hakatakse isikuandmeid töötlema liiga massiliselt ehk hakatakse tegelema omaalgatusliku nuhkimisega. Eelnõu suhtes olid väga kriitilised nii Andmekaitse Inspektsioon kui ka õiguskantsler, viidates, et sellisel moel andmete töötlemine on põhiseadusega vastuolus. Sisuliselt on tegemist eraelu puutumatuse riivega.
Muidugi on meid Euroopa Liidust hurjutatud, et me ei pööra NEET-noortele piisavalt tähelepanu. Ning nii me olemegi jõudnud olukorda, mida saab orwellilikult iseloomustada nii: suur vend on otsustanud Eestis toimetama hakata. Kas tegemist on järjekordse sammuga keelamise ja käskimise ühiskonna poole? Sest riik ju teab, mida noortele vaja on, kuigi nad ise võib-olla seda veel ei tea.
Sellist seadust meile tegelikult vaja ei ole. Kehtivas hoolekandeseaduses on olemas kõik hoovad statistiliste andmete kogumiseks ja analüüsimiseks ning noorte inimeste abistamiseks. Sotsiaaltöös lähtutakse ikkagi põhimõttest: selleks, et abi saada, peab abi küsima, st abi ka tahtma. Laste kohta see muidugi ei käi. Me soovime praegu anda omavalitsustele õiguse omaalgatuslikuks andmetes tuhnimiseks – äkki keegi vajab abi –, selle asemel et tegeleda nn noorte mitteaktiivsuse ennetamisega, soodustada mõnda kooli sisseastumist ja seal püsimist, arendada paindlikke ja lihtsaid töösuhteid jne. Aga tulen nüüd teise poole juurde, mis tegelikult on selles seaduses hea ja mis muutis selle eelnõu kobareelnõuks.
Palun lisaaega!

14:06 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega, palun!

14:06 Monika Haukanõmm
Sotsiaalministeerium soovis eelnõusse lisada punkti, millega isikliku abistaja teenus muudetakse käibemaksuvabaks. 2016. aastast kehtib meil sotsiaalhoolekande seaduse uus redaktsioon. Kahetsusväärselt aga jäi paljude puudega inimeste toimetulekut toetav isikliku abistaja teenus erinevalt teistest sotsiaalteenustest käibemaksuga maksustatuks. Kaheldamatult on tegemist ebaõiglase olukorraga ja seda on vaja kiiremas korras muuta. Selle vastu me ju ei olegi. Samas on täiesti arusaamatu ja mõistetamatu, miks on see nii kaua aega võtnud, kuigi Sotsiaalministeeriumil oli olemas informatsioon, et isikliku abistaja teenusega on muret. Miks ei algatanud ministeerium eraldi seadusmuudatust juba varem? Miks sellega on venitatud nii kaua ja miks oli vaja see just sellesse

eelnõusse juurde panna? Nüüd ongi minu küsimus, mille ma esitasin ka nädal aega tagasi: kuidas me peaks siis hääletama, kui algset eelnõu kuidagi toetada ei saa, aga selle teist poolt tahaks kindlasti toetada? Ei saa ju korraga olla ühe eelnõu poolt ja vastu, tänasel lõpphääletusel on see aga üks tervik. Kuna hea muudatuse poolt on vaja hääletada, et anda puuetega inimestele suurem võimalus saada teenust natuke rohkem – teenus muutub abivajajatele kättesaadavamaks ja taskukohasemaks –, tuleb anda hääl paratamatult ka täiesti sobimatule nuhkimise osale. Kuid see ei ole aus ega hea õigusloometavaga kooskõlas. Kuna me hakkame nüüd hääletama kobareelnõu, siis olgu selgelt välja öeldud: me ei toeta noorte järele nuhkimist, küll aga toetame isikliku abistaja teenuse käibemaksust vabastamist. Aitäh!

14:08 Esimees Eiki Nestor

Palun, Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel!

14:09 Kalvi Kõva

Hea Riigikogu esimees! Head kolleegid! Nii nagu Monika, seisin ka mina täpselt nädal aega tagasi teie ees puldis ja rääkisin sellestsamast eelnõust. Täna jõuab see seaduseelnõu lõpphääletusele ja ma olen endiselt kindel, et tegu on väga mõistliku eelnõuga. Head sõbrad, minuga on sama meelt paljud praktikud, noorsoo- ja sotsiaaltöötajad, kes iga päev noorte inimestega kokku puutuvad ning nende muresid läbi ja lõhki teavad. Lubage mul siinkohal tsiteerida juba mitmeid aastaid nende noortega tegelenud "Noorte tugila" projektijuhti Heidi Paabortit, kes leidis viimases Õpetajate Lehes: "Selle seadusemuudatuseta võib osa noori jääda aktiivsest ühiskonnaelust kõrvale, ehkki teenused ja võimalused nende aitamiseks on olemas. Seadus annaks suurema kindluse, et noorte probleemidega tegeldakse püsivamalt ja noorte jaoks väheneks nn õnnefaktori osa, kas ta probleemi märgatakse või mitte. Peame meeles pidama, et praegu on neid noori veel veidi lihtsam aidata kui homme. Probleemsesse olukorda sattunu võib olla sinu enda või hea tuttava laps." Nõnda kirjutas siis Heidi Paabort.
Heidi mõtetele võib kahe käega alla kirjutada. On tõsiasi, et üle Eesti on arvukalt noori, kes on koolist välja langenud ega tööta, kes tihti ei oska või isegi kardavad abi küsida ja on jäänud niisama konutama. Selleks et kindla pinna kaotanud ja koju passima jäänud noori tagasi ree peale aidata, tuleb nad esmalt üles leida. Alles siis saab nad suunata kas tagasi koolipinki või tööturule ja nad tagasi aktiivsesse ühiskonnaellu tuua. Ka Saksamaa ja Põhjamaade kogemus ütleb, et varase sekkumise korral väheneb tõenäosus, et hätta sattunud noor langeb heitunute ridadesse ja sotsiaalsüsteemi hoolealuseks. Tunnistagem, et nii mõnegi 30 või 40 aasta vanuse mehe, kes praegu käib külapoe vahet kange õlle järel ja kellest töömehena enam asja ei ole, oleks saanud 10 või 20 aastat tagasi päästa, kui oleks sihikindlalt tegutsetud. Nüüd on nii riigil kui omavalitsusel teenuseid, võimalusi ja teadmisi märksa enam, et toetada oma elutee hakul seisvaid riskinoori. Loodav noortegarantii tugisüsteem mängib noorteni jõudmisel minu arvates küll väga tähtsat rolli.
Nädal tagasi pidasin siinsamas kõnetoolis Vabaerakonna poliitikutega väikest viisi debatti. Nad on arusaamatutel põhjustel asunud eelnõu ründama ja meid nuhkimisjuttudega hirmutama. Head kolleegid, head vabaerakondlased! Olgu veel kord üle kinnitatud, et mingiks nuhkimiseks ei lähe – kõik toimingud saavad olema kooskõlas andmekaitse reeglitega. Seda on ka eelnõu menetlemise faasis kinnitatud. Noorsoo- ja sotsiaaltöötajatel tekib õigus saada kindlate reeglite alusel riiklikest registritest infot. Kui selgub, et noor ei õpi, ei tööta, ei teeni kaitseväes, ei tegele ettevõtlusega ega kasvata last, siis püüab ametnik temaga kontakti saada, talle abi pakkuda ning juhatada ta sobivate töötukassa teenusteni või siis haridussüsteemi. Ja kui noor ei soovi midagi ette võtta, siis nii ka jääb. Piltlikult öeldes enam ta uksele ei koputata. Mitte kellelegi ei suruta mitte midagi peale.
Tänaseks on kuus omavalitsust avaldanud soovi osaleda pilootprojektis ja ikka selleks, et aidata. Laskem, head sõbrad, neil siis seda teha! Aidakem neil noori õigele teeotsale juhatada! Eesti on väike riik, meil peab olema oluline iga inimene, iga oma elu hakul seisev noor. Sellest seadusest on võita kõigil – on võita mitteaktiivsetel noortel, nende vanematel, kogu ühiskonnal – ja kaotada mitte kellelgi. Aitäh!

14:13 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Viime juhtivkomisjoni ettepanekul läbi lõpphääletuse.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 558. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused
Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 66 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli 12. Sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

---

2. 14:16 Vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (536 SE) kolmas lugemine

14:16 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 536 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Komisjoni ettepanek on viia läbi lõpphääletus. Austatud Riigikogu, kas me võime minna lõpphääletuse juurde?
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud vedelkütuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 536. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 73 Riigikogu liiget, vastu 6, erapooletuid ei olnud. Eelnõu 536 on seadusena vastu võetud.

---

3. 14:18 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni raskmetallide protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (568 SE) teine lugemine

14:18 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni raskmetallide protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 568 teine lugemine. Keskkonnakomisjoni ettekandja on Rainer Vakra. Palun!

14:18 Rainer Vakra
Austatud esimees! Head Riigikogu liikmed, head kolleegid! Mul on au teile tutvustada piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni raskmetallide protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu ning seda, mis toimus juhtivkomisjonis esimese ja teise lugemise vahel. Meenutan siis, et selle eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 8. jaanuaril aastal 2018. Esimese lugemise lõpetasime siin koos teiega 7. veebruaril ning määrasime muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k. a 21. veebruari kell 16. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid eelnõu muutmiseks ettepanekuid ei esitanud. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on keskkonnakomisjon eelnõu käsitlenud ühel istungil, mis toimus 8. märtsil ehk naistepäeval. Seaduseelnõus on tehtud keelelisi ja tehnilisi muudatusi, mis ühelgi juhul ei muuda eelnõu sisu.
Keskkonnakomisjon tegi 8. märtsi istungil menetluslikud otsused ja ettepanekud. Komisjon otsustas esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks ehk 14. märtsiks ja teha ettepaneku viia läbi lõpphääletus. Ma loodan, austatud kolleegid, et te eelnõu toetate. Tuletan ka meelde, et selle eesmärk on vähendada inimtegevuse tagajärjel tekkinud raskmetallide heitkoguseid, mis levivad üle riigipiiride ning tõenäoliselt avaldavad märkimisväärset kahjulikku mõju inimese tervisele ja keskkonnale. Etteruttavalt tuletan ka meelde, et sisuliselt on protokolli nõuded Eesti seadusandlusse tööstusheite seadusega üle võetud juba aastal 2013 ja konkreetselt selle eelnõu vastuvõtmine õigusloomes ega ka Eesti ettevõtetele lisakohustusi ei too. Aitäh!

14:20 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Märt Sults, palun!

14:20 Märt Sults
Aitäh, hea spiiker! Hea ettekandja! Küsimus on lihtne. Tähendab, teema on oluline, kindlasti väga oluline! Kõik need raskmetallide soolad ja raskmetallide ioonid. Aga kas on peale inimeste tervise ja

keskkonna mõeldud ka selle peale, et kuidas kannatavad raskmetallireostuse tõttu meie rahvuskivi paekivi ja dolomiit ning muud karbonaatsed kivimid, mille peale Eesti Vabariik ehitatud on ning mis on meie au ja uhkus ja ajalugu? Aitäh!

14:21 Rainer Vakra
Aitäh väga korrektses eesti keeles esitatud küsimuse eest! Emakeelepäeval saab sellele küsimusele panna hindeks viis. Kui me räägime piiriülese õhusaaste kauglevi konventsioonist, siis see on tõesti riikideülene ja hõlmab ka meie enda kivimeid ja ka seda, mis me siin Eesti Vabariigis teeme. Aga nagu ma ütlesin, meie seadusandlus näeb juba ette paremat seisu kui see, mis me täna selle konventsiooniga kinnitame. Eesti on koos teiste Euroopa Liidu riikidega ka raskmetallide heitkoguste piiramisel eesrinnas. Ma loodan, et teie abiga me näitame ülejäänud maailmale, et on põhjust Eestist eeskuju võtta.

14:21 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni raskmetallide protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 568. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 66 Riigikogu liiget, vastu 7 Riigikogu liiget, erapooletuid ei olnud. Eelnõu 568 on seadusena vastu võetud.

---

4. 14:24 Euroopa Metsainstituudi konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu (567 SE) teine lugemine

14:24 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Metsainstituudi konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu 567 teine lugemine. Keskkonnakomisjoni ettekandja Peeter Ernits, palun!

14:24 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja ja kolleegid! Ega sellest eelnõust palju rääkida ei ole nagu eelmisestki. Ainult häbi on, et me oleme Euroopas punase laterna osas olnud. Eile alustati metsanduse arengukava koostamist ja peakõnelejaks olime kutsunud Euroopa Metsainstituudi juhi. Ega see hea ei ole, et meil kulus 15 aastat, enne kui me selle konventsiooniga nüüd ühineme. Eelmise aasta lõpuks oli sellega ühinenud 28 Euroopa riiki. Aga hea, et me viimaks selle ikka ära teeme.
Lühidalt öeldes me arutasime seda 8. märtsil või ega tegelikult midagi arutada ei olnudki. Ainukene otsus oli, et esitame selle tänaseks suurde saali ja teeme ettepaneku korraldada lõpphääletus. Muudatusettepanekuid, mille tähtaeg oli 21. veebruar, ei esitatud. Ega polegi midagi esitada – on see konventsiooni tekst ja seda parandama hakata oleks viimane rumalus. Nii et teen ettepaneku hääletada selle poolt. Ega siin midagi muud öelda ei ole. Üks häbi lihtsalt lõpeb sellega. Aitäh!

14:26 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Laine Randjärv.

14:26 Laine Randjärv
Aitäh! Kõigepealt tahan selle seaduseelnõu kohta öelda, et parem hilja kui mitte kunagi. Aga mul on niisugune küsimus: mis ikkagi peale selle, et me häbist lahti saame, veel muutub? Kui ma õigesti aru saan, on maaülikool juba selle assotsieerunud liige ja nüüd siis Eesti riik ühineb selle konventsiooniga. Mis täpselt muutub? Kas me hakkame mingit raha veel lisaks maksma? Mis muutub?

14:27 Peeter Ernits
Aitäh küsimuse eest! Tegelikult ega palju ei muutugi. Me saame võrdselt kõigi Euroopa riikidega laua ääres olla ja osaleda ka otsustusprotsessis. Raha me riigina maksma ei pea. Sageli on see tegur oluline

ja võib-olla on ka pidurdanud osalemist – milleks osaleda mingisugusel järjekordsel ettevõtmisel, kui tuleb raha maksta –, aga siin ei tule maksta. Me võime maksta, aga ei pruugi. Kohustust ei ole. Ainukene muutus on, et me saame olla otsustajate laua taga koos kõigi nende 28 riigiga.

14:27 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

14:27 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjonis oli arutusel, miks selline olukord tekkis, et meil võttis 15 aastat aega jõuda järeldusele, et meie peaksime ka selle konventsiooniga ühinema? Me ise peame ennast ju üheks kõige metsarikkamaks riigiks Euroopa Liidus?

14:28 Peeter Ernits
Aitäh küsimuse eest! Ka mina küsisin seda kohe algul ja püüdsin kuni lõpuni teada saada, miks nii. Mulle öeldi, et kunagi midagi arutati, aga paberid on kadunud ja täpselt ei tea. Nii oligi.

14:28 Esimees Eiki Nestor
Laine Randjärv, palun!

14:28 Laine Randjärv
Aitäh! Mul on veel üks täpsustav küsimus. Millest kõigest me oleme selle 15 aasta jooksul ilma jäänud – missugustest võimalustest, õigustest või näiteks teabest, informatsioonist? Kas kusagil on sellest räägitud või on see lihtsalt teile teada?

14:28 Peeter Ernits
Aitäh küsimuse eest! Ka mina tundsin selle vastu huvi, aga minister ja teised ametnikud seletasid, et see on nagu rehepaplik lähenemine. Kuna meil on maaülikool assotsieerunud liige, siis me saame info nende kaudu kätte. Aga nagu ma ütlesin, Eesti riik pole pidanud vajalikuks otsustajate laua taga istuda. Nii et info oleme kätte saanud, aga otsuste tegemisel ei ole selle 15 aasta jooksul osalenud.

14:29 Esimees Eiki Nestor
Inara Luigas, palun!

14:29 Inara Luigas
Aitäh, austatud ettekandja! Siit saalist on kõlanud küsimused, miks 15 aasta jooksul on midagi tegemata jäetud. Kas see on viimaste ministrite tegemata töö või on see varasemate valitsuste ja ministrite tegemata töö?

14:29 Peeter Ernits
Aitäh küsimuse eest! Me arutasime ka seda keskkonnakomisjonis, oleme seda arutanud korduvalt. Ja nagu ma olen aru saanud, on analoogseid konventsioone ministeeriumi sahtlites hulgi. Kui te olete tähele pannud, siis viimasel ajal on neid päris palju siia saali tulnud ja võin teile öelda, et tuleb veel. Ma ei oska öelda, millise ministri või kellegi muu sahtlis on need tolmuma jäänud ja kui kaua need seal seisnud on, aga neid on seal päris palju. Aitäh!

14:30 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Peeter Ernits! Võime eeldada, et Riigikogu liikmetele on nüüd kõik selge. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Ka eelnõu 567 muutmiseks ettepanekuid ei esitatud. Läheme lõpphääletuse juurde.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Metsainstituudi konventsiooniga ühinemise seaduse eelnõu 567. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu vastuvõtmise poolt oli 65 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Euroopa Metsainstituudi konventsiooniga ühinemise seadus on vastu võetud.

5. 14:33 Riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu (570 SE) teine lugemine

14:33 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu 570 teine lugemine. Majanduskomisjoni ettekandja Erki Savisaar, palun!

14:33 Erki Savisaar
Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon arutas eelnõu 570 teisele lugemisele saatmist oma kahel istungil, nii 6. kui 12. märtsil. Meeldetuletuseks nii palju, et riigivaraseaduse muutmise seaduse eelnõu algatas Vabariigi Valitsus k.a 8. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogus toimus 14. veebruaril ning esimene lugemine lõpetati. Riigivaraseaduse muutmise eesmärk on riigi osalusega äriühingute juhtimise põhimõtete täiendamine olukorras, kus riik osaleb äriühingus, mille väärtpaberid on noteeritud reguleeritud väärtpaberiturul või mille noteerimiseks on esitatud avaldus. 6. märtsil võeti vastu otsus teha ettepanek lülitada selle eelnõu teine lugemine täiskogu tänase istungi päevakorda. 12. märtsil vaadati läbi komisjonile kaalumiseks esitatud muudatusettepanekud ning langetati muud menetluslikud otsused. Istungil osales ka Rahandusministeeriumi riigivara osakonna juhataja asetäitja Tarmo Porgand. Eelnõu on saadetud tehnilise ja keelelise korrastamise eesmärgil ka Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonda. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 28. veebruariks kella 17-ks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Juhtivkomisjonile kaalumiseks esitati koostöös eelnõu algataja esindajaga üks muudatusettepanek jõustumissätte eelnõust väljajätmiseks. Eelnõu § 2 näeb ette riigivaraseaduse muudatuse jõustumise k.a 1. aprillil. Eelnõu kolmas lugemine, lõpphääletus on aga planeeritud 21. märtsiks ning Vabariigi Presidendil on pärast seaduse vastuvõtmist aega kaks nädalat see välja kuulutada, mis tähendab, et see otsus võib tulla pärast 1. aprilli. Samuti peab Riigi Teatajal olema aega seaduse teksti avaldamiseks. Sellest tulenevalt leidis eelnõu algataja esindaja, et on otstarbekas seaduse jõustumise säte eelnõust välja jätta. Muudatuse arvestamisel jõustub riigivaraseaduse muutmise seadus üldises korras ehk kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist. Jõustumissätte väljajätmisest tulenevalt on tehtud ka teine muudatus, sest kui eelnõu koosneb vaid ühest paragrahvist, puudub vajadus paragrahve pealkirjastada ja nummerdada, mistõttu on eelnõu tekstist välja jäetud § 1 pealkiri. Keeletoimetaja initsiatiivil on lisatud eelnõu teksti sõna "väärtpaberite", mis on eelnõu teise lugemise tekstis alla joonitud.
Kõik otsused tegi komisjon konsensusega: otsustati teha ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, viia eelnõu kolmas lugemine läbi 21. märtsil. Aitäh!

14:37 Esimees Eiki Nestor
Aivar Sõerd, palun, küsimus ettekandjale!

14:37 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud esimees! Austatud ettekandja! Kui ma nüüd õigesti mäletan, siis see eelnõu tekkis seoses Tallinna Sadama IPO-ga. Öelge – te olete koalitsiooni silmapaistev esindaja –, mis seisus see sadama IPO on! Selle ettevalmistamisega on juba pikka aega tegeldud. Tallinna Sadam on pidanud pressikonverentsi, on kaasatud nõustajad ja kevadel pidi see IPO tulema. Mis seisus asjad on ja millal siis aktsiate pakkumiseks läheb?

14:38 Erki Savisaar
Aitäh! See eelnõu tekkis seetõttu, et riigiasutustele kehtivad pisut teistsugused reeglid kui börsiettevõtetele. See puudutab just erinevaid majandusprognoose ja veel mitmeid küsimusi, millest me siin eelmisel korral pikemalt rääkisime. Kuna börsiettevõtetel ei tohi neid erisusi olla, siis tehakse seaduses sellekohased parandused. Ma ei oska teile öelda, kui kaugel on valitsus eri riigiettevõtete börsile viimisega ja mis päeval midagi juhtub. Küll aga sai komisjonis tõesti arutatud, millal võiks Tallinna Sadama noteerimine tulla. Me andsime selge sõnumi, et kui see juhtub enne suvepuhkust, oleks väga hea. Suvel ei ole mõtet seda teha. Kui enne suve ei jõua, siis pigem saagu see teoks sügisel.

14:39 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta on tulnud üks muudatusettepanek. Kas selle kohta on arvamusi? Ei ole. Eelnõu 570 teine lugemine on lõppenud.

---

6. 14:39 Välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (590 SE) esimene lugemine

14:39 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 590 esimene lugemine. Algataja nimel teeb ettekande siseminister Andres Anvelt. Palun!

14:40 Siseminister Andres Anvelt
Tervist, lugupeetud Riigikogu! Lugupeetud Riigikogu juhataja! Vabariigi Valitsus on Riigikogule esitanud välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle eesmärk on üle võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuse programmides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*'ina töötamise eesmärgil ehk siis kodu- või lapsehoiu töötamise eesmärgil riiki tulemise ja seal elamise tingimuste kohta. Eestis reguleerib välismaalaste riiki saabumist ja siin elamist välismaalaste seadus, mistõttu on direktiivist tulenevad muudatused kavandatud sätestada just selles õigusaktis. Eelnõuga kehtestatakse viis suuremat muudatust. Kui lubate, annan teile nendest ülevaate.
Esmalt lihtsustatakse kolmandatest riikidest pärit teadlaste ja üliõpilaste liikumist Euroopa Liidu sees. Uudse regulatsioonina sätestab direktiiv liikmesriikidevahelise liikumise. Teadlased võivad teha teadustööd ja üliõpilased võivad õppida teises liikmesriigis kuus kuud ja üks aasta, ilma et peaksid taotlema vastuvõtva liikmesriigi elamisluba. See tähendab, et teise liikmesriigi antud viisa või elamisloaga, mis on antud direktiivi alusel teadustööks või õppimiseks, saab teha teadustööd ja õppida ka Eestis. Selleks enam Eestis eraldi elamisluba taotlema ei pea.
Teiseks täiendatakse lühiajalise töötamise regulatsiooni ja võimaldatakse registreerida lühiajaline töötamine praktika eesmärgil. Erialase praktika kestus võib olla kuni kuus kuud ning selle eest võib välismaalane saada ka tasu. Samuti muudetakse õppimiseks elamisloa andmise regulatsiooni selliselt, et rakenduskõrgkooli, ülikooli või rahvusvahelise üliõpilasorganisatsiooni vahendatud praktikal osalemisel võidakse maksta tasu. Tingimusteks on, et välismaalane peab olema lõpetanud kõrgharidusõppe viimase kahe aasta jooksul või omandama kõrgharidust. Samuti peab olema sõlmitud praktikaleping praktikandi ja vastuvõtva asutuse vahel. Täiendavalt luuakse direktiivist tulenevalt regulatsioon kolmandatest riikidest pärit lapsehoidja-koduabilise töölevõtmiseks. Selgituseks, et mõiste "lapsehoidja-koduabiline" on eesti õiguskeeles uus ning see on eestikeelne vaste direktiivis kasutatud sõnale "*au pair*". Eelnõuga sätestatakse, et lühiajalise lapsehoidja-koduabilisena töötamise registreerimiseks peab välismaalasel olema sõlmitud leping Eestis püsivalt elava teda vastuvõtva perekonnaga, et peret abistatakse lapse hoidmisel ja kergemate majapidamistööde tegemisel. Lapsehoidja-koduabilise Eestis viibimise peaeesmärk on seejuures parandada oma keeleoskust ning tutvuda Eesti ühiskonna, kultuuri ja elulaadiga. Sellest tulenevalt on sätestatud maksimaalne tööaeg nädalas ning maksimaalne Eestis viibimise aeg. Töömaht ei tohi ületada 25 tundi nädalas ning elamisloa kehtivuse aeg ühte aastat.
Neljanda muudatusena pikendatakse teadlaste, üliõpilaste ja õppejõudude seaduslikku Eestis viibimise aega pärast elamisloa kehtivusaja lõppu 183-lt päevalt 270 päevani. Tänu sellele on õppejõududel, teadlastel ja üliõpilastel pärast teadustöö lõppu või õpingute lõpetamist võimalik jääda Eestisse veel 270 päevaks, et tööd teha või ettevõte asutada.
Ja viimane suurem muudatus, mida ma pean üheks olulisimaks: Politsei- ja Piirivalveametil võimaldatakse välismaalase ajutine Eestis viibimine enne tähtaega lõpetada, kui välismaalane on rikkunud Eestis viibimise tingimusi. Eelnõu kohaselt saab Euroopa Liidu pikaajalise viisa ehk D-viisa omanikku edaspidi kohustada Eestist lahkuma juhul, kui viisaomanik rikub ajutise siin viibimise reegleid, näiteks töötamise reegleid. Muudatus on eelkõige vajalik seoses Eestis töötamise õiguse väärkasutamise juhtumitega, tõhustamaks ebaseadusliku Eestis töötamise ennetamist ja takistamist. Varem sai politsei ebaseadusliku töötamise korral ettevõttele trahvi teha, aga välismaalane võis ikka Eestisse jääda. Mingit alust teda lahkuma sundida ei olnud ja põhimõtteliselt võis inimene

ebaseaduslikult edasi töötada, kuni uuesti vahele jäi. Ja seda kasutati ka, selle trahvi raha oli ehituse hinna sees. Eelnõus sisalduva muudatusega suudame seda olukorda parandada ning rikkumise korral isiku Eestist lahkuma sundida.
Ja lõpetuseks jõustumise tähtajast. Direktiivi ülevõtmise tähtaja kohaselt on seaduse jõustumine ette nähtud käesoleva aasta 23. mail ning sellest tulenevalt oleme teinud ettepaneku, et seadus jõustuks just sellel kuupäeval. Tänan teid tähelepanu eest!

14:44 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algatajale. Tarmo Kruusimäe, palun!

14:44 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea esimees! Hea ettekandja! Kas te oskate meile lihtsalt selgitada, milles on probleem ja kas välismaalaste seaduse muutmine on parim meede sellest probleemist lahti saada? Praegu mulle jäi kõrvu, et meil on üliõpilased ja koduabilised, kellest osa rikub seadust. Paluks lihtsalt! Milles on probleem ja kas see on parim meede, et seda lahendada?

14:45 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Probleem on väga lihtne. Kui inimesed tegelevad teadusega – ja neid inimesi on Euroopas üksjagu – või õpivad, siis sellele annab parima baasi just see, kui inimesed saavad ülikoolide vahel liikuda. Kui ma ise 20 aastat tagasi õppisin, tudeerisin vahepeal Ameerika Ühendriikides. Ma arvan, et mul on maailmas palju samasuguse saatuse kaaslasi. Mida laiema põhjaga haridus on, seda parem. Seda esiteks.
Teine asi on see, et kui välismaalane peab õpingute käigus praktika läbi tegema, siis seni ta ei ole saanud seda seaduslikult teha. Edaspidi ta saaks seda teha ja saaks praktika eest ka raha küsida, kui praktika on tasuline. Mis puudutab lapsehoidjaid-koduabilisi, siis ka Eestist on sajad, kui mitte tuhanded noored just oma silmaringi laiendamiseks läinud seda tööd tegema Austraaliasse, Ameerika Ühendriikidesse, Kanadasse, Suurbritanniasse ja mujalegi, et teatud aja seal veeta ja saada rahvusvahelist kogemust, võib-olla uurida ka oma õppimisvõimalusi. Aga miks on eelnõus ka punkt viisa tühistamise kohta? Sest kõik needsamad võimalused, millest ma rääkisin, võivad kaasa tuua kuritarvitusi. Selleks, et politseil oleks võimalik vastutava organisatsioonina neid kuritarvitusi viivitamatult lõpetada, ongi vajalik selle D-viisa tühistamise regulatsioon.

14:47 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

14:47 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Teadlastele ja õppejõududele on lubatud pärast elamisloa lõppemist 270 päevaks veel siin viibimist pikendada. Millest see 270 päeva tuleneb? Miks just selline number? Ja kui suur on meie kõrgkoolide huvi sellise pikenduse vastu? Ma vaatasin, et oma ettepaneku ja kooskõlastuse on esitanud Tartu Ülikool, aga näiteks mitte Rektorite Nõukogu ega ükski teine kõrgkool.

14:47 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Niisuguse õigusakti me saadame alati kooskõlastamiseks kõigile osapooltele. Mõned kasutavad seda võimalust mõne eelnõu puhul aktiivselt, mõned vähem. 270 päeva on Euroopas kokkuleppeline periood. Selle aja jooksul inimene saab otsustada, kas ta tahab ennast siduda selle riigiga, panustada selle riigi majandusse ja teadusesse või lihtsalt kokku tõmmata oma tegevuse, kõik, mis ta on siin aastate vältel teinud. Ja siis saab lahkuda. See 270 päeva on kokkuleppeline aeg.

14:48 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

14:48 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Esimesele küsimusele vastates te ütlesite, et koduabiliste probleem vajab lahendamist. Meie inimesed lähevad tõepoolest välismaale, et õppida kohalikku või inglise keelt, aga kui palju on neid, kes tulevad siia eesti keele pärast? Kas on loota, et neid koduabilisi siia rohkem tuleb? Ja kuidas need koduabilised sinna teadlaste ja üliõpilaste kõrvale sattusid? Ja miks on just 23. mail jõustumine ette nähtud? Muidu jõustuvad seadused ikka kuu esimesel päeval, aga nüüd 23. mail. Ilus number küll, aga miks?

14:49 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Hakkan tagantpoolt pihta: miks 23. mai. Kuna tegu on Euroopa Liidu ühise õigusloomega, siis on just 23. mai see päev, kui direktiiv võiks meilgi kehtima hakata. Kokku võttes aga teete teie selle otsuse. Kui teile 23. mai ei sobi, siis võite valida 1. juuni või mingi teise kuupäeva. Meie täitevvõimu poolt oleme aga teinud sellise ettepaneku. Seda esiteks.
Teiseks, nendesamade *au pair*'ide või lapsehoidjate-koduabiliste liikumine on muide väga palju seotud just noortega, üliõpilaste ja õpilastega. Kui nad viibivad lapsehoidjana ühes või teises riigis, teevad nad seal ka otsuseid, kuhu nad võiksid minna edasi õppima. Nii loovad nad ehk endale baasi selleks, et siseneda ühe või teise riigi haridusturule. Ja ma ei oleks nii pessimistlik selles osas, et kes siia ikka tahab eesti keelt õppima tulla. Tullakse mitte ainult eesti keelt õppima, mis on kindlasti lisandväärtus, vaid tullakse täpselt samuti tutvuma võimalustega, mida pärast kasutada meie ülikoolides. Ja uskuge mind, neid üliõpilasi tuleb siia kogu maailmast ikkagi päris palju. Eesti ülikoolid on ju suured. Ma arvan, et sellist tulevaste maailma arendajate liikumist saab edendada erineval moel. Aga kindlasti peab riik ka saama nende võimaluste kuritarvitajaid sellelt teekonnalt maha võtta.

14:50 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

14:50 Jaak Madison

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea minister! See eelnõu oli ka põhiseaduskomisjonis ja selle üle käis üpriski elav debatt. Minu esimene küsimus keskendub selle direktiivi ülevõtmisele. Kui paljud riigid on selle direktiivi oma õigusaktidesse üle võtnud samas mahus, nagu teeme seda meie, ehk praktiliselt täismahus, kuigi sellist kohustust ei ole? Äkki te selgitategi pikemalt, miks me oleme otsustanud direktiivi peaaegu üks ühele üle võtta? Näiteks *au pair*'e ehk lapsehoidjaid käsitlevaid punkte direktiiv ei kohusta üle võtma, vaid annab üpris suure vabaduse.

14:51 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! See näitabki tegelikult seda, et me saame oma valikutes vabad olla. Näiteks nendesamade *au pair* 'ide ehk lapsehoidjate-koduabiliste regulatsiooni ülevõtmine on minu arvates positiivne, just selles mõttes, et see soodustab noorte liikumist rahvusvaheliselt ja loob nendele lisavõimalusi Eestiga tutvuda. Ma ei näe siin ühtegi negatiivset külge. Pigem on hea, et Eesti on avatud, et välismaalastest noored tahaksid siin õppida ja luua lisandväärtust ükskõik kas oma riigile või siis Eesti riigile.

14:52 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

14:52 Monika Haukanõmm

Tänan, härra juhataja! Hea minister! Üks teema on seaduse rakendamisega kaasnevad kulud. Loen siit, et on vaja arendada nii menetlusinfosüsteemi UUSIS kui ka viisaregistrit. Ja veel on siin öeldud, et te vajaksite selleks 35 000 lisaeurot oma eelarvesse, aga samas täpsustate, et see summa võib ka muutuda – see selgub pärast arendustellimuse koostamist. Samas, kui ma vaatan seda, et seadus jõustub juba selle aasta 23. mail, siis tekib paratamatult küsimus, kas me saame need arendused õigeks ajaks valmis. Viimasel ajal on meil päris mitmeid näiteid, et arendustööd ei valmi selleks ajaks, kui vaja on. Siin on selline väike vastuolu sees.

14:52 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Päris vastuolu tegelikult ei ole. Mõlemad asjad, mis te nimetasite – seesama viisaregister ja UUSIS – on ju olemas. Me räägime sellest, et nende mahtu tuleb suurendada. Mahu suurenemine sõltub kindlasti ka sellest, kui palju inimesi hakkab sedasama n-ö õpilasdirektiivi kasutama. Sellest tulenevad vajalikud mahud. Praegu oleme prognoosinud, et see summa võiks olla kuni 35 000 eurot, just seetõttu, et UUSIS, mis on mingil määral oma aja ära elanud, vajab uuendust. Seda näitas ka viimane ID-kaardi kriis. Sellele vaatamata seda süsteemi arendatakse. Aga tahan öelda, et need mahud sõltuvad eelkõige nende isikute arvust, kes uusi võimalusi ära hakkavad kasutama.

14:53 Esimees Eiki Nestor
Henn Põlluaas, palun!

14:53 Henn Põlluaas
Aitäh! Me teame, et *au pair*'e ehk siis lapsehoidjaid-koduabilisi me võime vastu võtta Euroopa Liidust, Ameerika Ühendriikidest, Kanadast, Jaapanist ja mujaltki absoluutselt ilma igasuguste piiranguteta. Siia alla käib enam kui miljard inimest. Miks me peaksime hakkama neid nüüd vastu võtma kolmandatest riikidest?

14:54 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Nagu te teate, meie tööjõuturg ja üldse Eesti ei paku huvi mitte ainult Ameerika Ühendriikides või Jaapanis. Seda huvi on päris palju Ukrainas, kust noored tulevad Eestisse, tundes huvi kõigepealt selle vastu, kuidas siin oleks võimalik edasi õppida, saada endale euroopalik haridus. See on üks näide. Aga ma tahan teile öelda, et kõigi nende riikide elanike puhul pole tegu täielikult piirangutevaba töötamisega. Mingisugused ajalised piirangud on olemas. Ent üldjuhul on see regulatsioon suunatud, nagu teie ka märkisite, kolmandatele riikidele, sest seal on huvi Eesti vastu – näiteks seesama Ukraina, Moldova, Gruusia – vägagi suur. Just siin tahetakse esimese sammuna maailmas ringi vaadata.

14:55 Esimees Eiki Nestor
Jaak Madison, palun!

14:55 Jaak Madison
Aitäh, Riigikogu esimees! Hea minister! Ma saan teie vastusest aru, et meil on tööjõuturul lapsehoiuteenuse pakkumisega tõeliselt suur probleem. Kas teil on käepärast arve, statistikat, kui suur on praegu nõudlus lapsehoidjate järele? Ja kas mingil põhjusel Eestis õppivad Eesti oma tudengid ei suuda kooli kõrvalt seda vajadust täita? Mis võiks olla prognoos, kui palju noori aastas soovib näiteks Ukrainast meile pärast seda seadusmuudatust *au pair*'iks ehk lapsehoidjaks tulla? Ma eeldan, et seadusmuudatus tugineb siiski mingitele analüüsidele ja hinnangutele. Äkki te valgustate meid?

14:56 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Vaatame nüüd seda a*u pair*'ide teemat. Aga ma pigem nimetaksin teda lapsehoidjaks-koduabiliseks, emakeelepäeval eriti. Me isegi vaidlesime oma majas, kuidas seda *au pair*'i õigem hääldada on. Aga ma tahan öelda, et selle seadusmuudatuse eesmärk on võimaluse loomine, mitte tööjõutühimiku täitmine. Ka Eesti noored on aastate vältel huvi tundnud nii mõnegi riigi vastu. Eestlaste hulgas on väga populaarne just Austraalia. Ja kui näiteks Ukraina noor tunneb huvi meie regiooni vastu ja avastab, et Eestis ta saab seda tööd teha ainult ebaseaduslikult, siis loob see talle meie koduriigist mitte kõige positiivsema pildi. See on võimaluse loomine, see ei ole tühimiku täitmine.

14:57 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

14:57 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Selles seaduseelnõus on huvitav mõiste "võõrustamisleping". Kas te selgitaksite palun, mida see tähendab? Millised asutused peavad selle uue regulatsiooniga ja kuidas arvestama?

14:57 Siseminister Andres Anvelt
"Võõrustamisleping" on üldine termin. Sisu on see, et üks pool võtab endale teatud kohustused, võtab endale teatud vastutuse, näiteks selle eest, et inimesel on tegevust ja muidugi ka elamiskoht. See leping võib olla sõlmitud ka ülikoolide vahel, nii et üks ülikool kutsub teisest ülikoolist õppejõu ja võtab sellega endale teatud kohustused. Sellisel alusel ju inimesed saavadki õppeasutuste vahel liikuda.

14:58 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

14:58 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Küsimused lapsehoidja-koduabilise kohta ärgitavad mind küsima niisugust asja. Kolmandatest riikidest tulevad võimalikud lapsehoidjad – ega nad ei saa ju siia lihtsalt tulla, kuna soovivad siin turul töökohta otsida? Kas see eeldab siiski mingisugust eelkokkulepet mõne perekonnaga, kes soovib kolmandast riigist lapsehoidjat, et võimaldada oma lastel õppida mõne teise riigi keelt ja õpetada lapsehoidjale eesti keelt?

14:59 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh küsimuse eest! Te olete õigel teel. Täpselt samuti nagu Eesti noored, kes on läinud välismaale sedasama tööd tegema, otsib tema endale kõigepealt võõrustava perekonna ja kui on saanud kokkuleppele, kuidas hakkab tema eluolu seal olema, siis ta sõidab kohale. Ka eelnõust on näha, et kindlasti see ei ole võimalik niimoodi, et ma lähen lihtsalt kohale ja mõtlen, mis ma nüüd teen. Eelnevad kokkulepped peavad olema sõlmitud.

14:59 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

14:59 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te ütlesite, et see on võimaluse loomine. Aga ma küsin: kui suureks see võimalus kujuneb? Kui praegu on meil kolmandatest riikidest maksimaalselt 34 teadlast, 1300 üliõpilast, kolm vabatahtliku teenistuse inimest ja null lapsehoidjat, kui suured need numbrid siis võiksid olla, kui meile näiteks ka Vietnami, Ukraina ja Süüria üliõpilased, teadlased ja lapsehoidjad võivad tulla?

15:00 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma kuulen, et teil on olemas täpsem informatsioon kui mul: ka Vietnamist ja Süüriast tulevad meile lapsehoidjad ja õppejõud. Palun jagage seda minuga ka, minul kahjuks see puudub. Küll tean ma seda, et selle võimaluse loomine eeldab, et inimene tuleb siia just seda üht funktsiooni täitma. Tal on olemas eelnev kokkulepe ja kui ta seda ei täida, siis selle seaduseelnõu viimane punkt annab võimaluse ta kohe riigist välja saata, kuna ta ei ole riigi vastu aus olnud.
Mis puudutab üliõpilasi ja õppejõudusid, siis nende arv on teada. Ja nüüd me anname neile võimaluse viibida Euroopa Liidus kauem, et teha oma teadustööd laiemas ampluaas. Nad saavad Euroopas kergemini ringi liikuda. Samas kehtib selle liikumise puhul täpselt samuti põhimõte, et kui inimene selle liikumise ajal ei täida seda rolli, mida ta on lubanud täita – ma usun, et selliseid inimesi on õppejõudude ja üliõpilaste seas minimaalselt –, siis saab ta välja saata.

15:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

15:01 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Infotunnis tõstatati jälle küsimus sellest Keskerakonna koostöölepingust Ühtse Venemaaga. Peaministrilt kuulsime, et see leping ei tööta, aga peaminister ei ole aru saanud, et lepinguid on vaja denonsseerida, et neid olemas ei oleks. Teie vastused viitavad siin väga selgelt sellele, et Eesti kavatseb oma tööjõuküsimusi lahendada koostöös SRÜ-sse kuuluvate riikidega. Minu küsimus on niisugune: kas koostööleping Ühtse Venemaaga ja suundumus idast

tööjõudu vastu võtta tähendavad seda, et me nihkume pikkamööda Venemaa mõjusfääri ja saame ühel hetkel SRÜ liikmeks?

15:02 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Teate, oma võib-olla väga kitsast silmaringi tunnistades ma ütlen, et sellised fantaasialennud ühe väikse eelnõu mõjul on mulle väga üllatavad. Kindlasti tuleks neid analüüsida. (Naerab.) Aga ma tahan teile öelda, et me räägime ju noorte liikumisest, noorte õppimisest. Me ei saa elada ainult meie, ütleme, sellises kõrgemas vanuses inimeste arusaamade järgi. Seda eelnõu toetavad minu arvates väga paljud noored just seepärast, et nad saavad liikuda, nende sõbrad saavad liikuda, nad saavad õppida. Ja nemad ei mõtle selle peale, et kuskil on olemas leping Venemaaga. Nemad mõtlevad selle peale, et maailm on ilus koht, mitte paik, kus poliitikud üksteisel juukseid kitkuvad.

15:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus!

15:03 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Te olete siin kinnitanud, et selle eelnõu seadusena rakendamine ei mõjuta regionaalarengut, looduskeskkonda, riigi julgeolekut ega riigivälist suhtlust. Järelikult kõiki ülejäänud eluvaldkondi see puudutab. Millest selline eristus? Miks on öeldud, et just neid valdkondi see ei puuduta?

15:03 Siseminister Andres Anvelt
See on hea küsimus. Ma arvan, et need valdkonnad, mis on ära nimetatud, võivad olla puutumuses, teised ei ole seda.

15:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Mart Helme.

15:03 Mart Helme
Aitäh! No ma jätkan ikkagi oma kiusu ajamist, kui nii võib öelda. Te püüate jätta muljet, nagu selle eelnõu mittevastuvõtmise puhul Eesti satuks mingisse isolatsiooni, noored ei saaks liikuda. Ma tuletan meelde, et me kuulume Euroopa Liitu, meil on Schengeni viisaruum, meie inimestel on Erasmuse raames võimalik ülikoole vahetada jne, jne. Keegi ei pane Eestit kuhugi müüride vahele! Me räägime sellest, et üliõpilased ja teised noored tahavad liikuda. Meil on võimalik liikuda praktiliselt kogu planeedil ja see kehtib tegelikult ka kolmandast maailmast või kolmandatest riikidest pärit noorte kohta. Eile, muide, oli siin saalis väga palju juttu sellest, et ei ole vaja ülereguleerimist. Kas meil on vaja niisugust ülereguleerimist, mida see konkreetne seadus kaasa toob?

15:04 Siseminister Andres Anvelt
Aitäh! Ma muide mõtlesin sellesama küsimuse peale, kui ma hakkasin seda eelnõu valitsuse poole saatma. Alati peabki analüüsima, ega üks või teine eelnõu ei tähenda ülereguleerimist. Aga ma jõudsin arusaamisele, et seda see ei tähenda. Miks? Sellepärast et need inimesed, keda eelnõuga silmas peetakse, tahavad vaid, et nende positsioon võõras riigis oleks legaalne. Võtame väga lihtsa asja: praktika. Ülikooliõpingute lahutamatu osa on praktika, eriti rakenduskõrgkoolides. Praegu on nii, et kui need inimesed tulevad meie kõrgkooli õppima, siis peavad nad oma praktikandistaatust sisuliselt varjama. Noor inimene teeb tööd, aga tal ei ole võimalik selle eest palka saada – kui, siis ainult ümbrikus. Selline üks näide. Tegelikult me anname inimesele võimaluse legaalselt oma tegevust arendada.
Teine probleem, mis puudutab samuti õppejõudusid ja üliõpilasi. Riikides on olemas reeglid, kui kaua võib riigis viibida, mis põhjusel võib riiki tulla. Needsamad formaalsed reeglid me Euroopas ühtlustamegi. Te viitasite, et meil on olemas Schengeni ruum, Euroopa Liidu ühine ruum. Kõik arendavad tegevused, sh õppimine ja õpetamine, peavad toimuma võimalikult suure vabaduse tingimustes ja olema tänu sellele võimelised konkureerima muus maailmas toimuva õpetajate ja üliõpilaste liikumisega.

15:06 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh, austatud minister, teile rohkem praegu küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb Marko Pomerants, põhiseaduskomisjoni esimees.

15:06 Marko Pomerants
Tere päevast, lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Seda ettekannet tahtis tohutult teha Helmut Hallemaa, aga ta on Soome Vabariigis lähetuses ja kahte head asja korraga ei saa. Minul on palga sees sellistel juhtudel komisjoni esindamine.
Esmaspäeval, 5. märtsil me selle eelnõu esimesele lugemisele saatmist arutasime. Kohapeal olid siseminister Andres Anvelt ja lisaks veel eksperdid-asjatundjad Ruth Annus, Siseministeeriumi kodakondsus- ja rändepoliitika osakonna juhataja – ta on inimene, keda ilmselt pole vaja tutvustada neile, kes teemaga kursis on –, sama osakonna nõunik Harry Kattai ning lisaks veel õigusnõunik Kaspar Lepper ja Hellika Kirt Välisministeeriumist.
Kui kolleeg Jaak Madison ütles, et arutelu oli elav, siis see ei tähenda sugugi seda, et see oleks olnud kirglik. Küll aga oli dispuut sisuline ja enamik neid küsimusi, mida te täna ministri käest küsisite, käis ka meie arutelus läbi. Põhiseaduskomisjoni liikmed tundsid huvi, kuidas see seadus võiks mõjutada meie Politsei- ja Piirivalveameti halduskoormust. Vastuseks kõlas, et loogiline on see, et halduskoormus väheneb, kui teise riigi elamisloaga on võimalik ka Eestis viibida ja seda luba ei pea igas liikmesriigis eraldi välja andma.
Arutasime ka lapsehoidjate ja üldse migratsiooni küsimusi, näiteks seda, millised on legaalsed võimalused Eestis lühikest aega viibida. Võib-olla on asjakohane siin need neli võimalust läbi käia. Tsiteerin meie komisjoni protokollist. Ruth Annus vastas, et lühikest aega Eestis töötamiseks on neli võimalust, millest ainult üks on ebaseaduslik. Esimene variant on see, et välismaalane tuleb otse Eestisse lühiajaliselt töötama. Teine variant on teenuste vaba liikumine: teise liikmesriigi ettevõte, kes pakub teises liikmesriigis teenust, võidab mõne allhanke Eestis ja võib oma töötajatega pakkuda seda teenust Eestis. Kolmas variant on see, et tehakse liikmesriigi tehase või muu ettevõtte n-ö juriidiline keha, mis tegelikult teises liikmesriigis teenuseid ei paku, aga välismaalastest töötajad on võetud tööle teise liikmesriigi ettevõttesse, kuigi nad reaalselt töötavad Eestis. Ja neljas variant on see, et välismaalane on küll Eestis seaduslikult, aga töötab siin ebaseaduslikult. Inimese lühiajaline töötamine ei ole Eestis registreeritud ja selle peamine eesmärk on mööda hiilida palgakriteeriumide täitmisest. Nendest neljast variandist ainult viimane on ebaseaduslik.
Nii et selle eelnõu mõte on anda alus legaalseks Eestis viibimiseks ja töötamiseks olukordades, kus see on mõistlik. Ja tõepoolest ei ole siin tegemist püüdega lahendada mingisugust tööjõuprobleemi. Siin saalis on küll ka peremeesrahva esindajad ja peremeesrahval peaks ikka teenijad ka olema – see on ka iseenesest mõistetav. Teie otsa ma, härra Ligi, ei vaata.
Peale arutelu jõudis põhiseaduskomisjon seisukohale, et seda eelnõu võiks tänasel päeval siin saalis arutada ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Selle ettepaneku poolt olid Riigikogu liikmed Marko Pomerants, Arto Aas, Helmut Hallemaa, Kalle Laanet, Mart Nutt, Rein Randver ja Tiit Terik, vastu oli Jaak Madison. Me teeme ka ettepaneku, et juhtumil kui esimene lugemine lõpetatakse – ma eeldan, et nii see ka läheb –, võiks muudatusettepanekute tähtaeg olla kümme tööpäeva nagu ikka. Seega on tähtaeg 28. märts kell 17.15. Selleks ajaks me neid ootame. Ongi lühidalt kõik. Aitäh!

15:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe, palun küsimus!

15:11 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Ma jäin siin mõtisklema termini "lapsehoidja-koduabiline" üle. Tema üheks ülesandeks on söögitegemine. Kas siis too inimene võib ka vastuvõtja perefirmas, mis tegeleb toitlustusega, tööd teha? Või teine variant: vastuvõtval perel on firma, mis tegeleb *catering*'iga, ja *catering*'i jaoks tarvilikke roogi valmistatakse ette kodustes tingimustes. Kas selle kohta seadus ütleb midagi?

15:12 Marko Pomerants

Aitüma! Hästi loogiline ja seadust järgiv vastus oleks, et see inimene peaks siin olema tööloa saanud. Me räägisime sellest, kas võib näiteks seesama lapsehoidja või koduabiline, kes seaduse kohaselt võib töötada kuni 25 tundi nädalas, veel mingeid lisatöid teha. Tõepoolest, keegi ei hakka neid tunde lugema, et äkki tuli 26. tund ka kuidagi. Aga kui tegu on näiteks muusikuga, kes leiab omale bändikaaslased ja läheb õhtul mõnesse kultuuriasutusse musitseerima ja saab selle eest ka tasu, siis Eesti riik ei peaks selle peale raevu sattuma.

15:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel.

15:12 Andres Herkel
Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Küsimus: mis nali või kalambuur teil selle peremeesrahvaga oli? Me ei saanud sellest hästi aru. Ja kui meie aru ei saanud, siis tont teab, kes seda stenogrammi kunagi loeb – siit võib mingit vääriti mõistmist tulla.

15:13 Marko Pomerants
Jaa, aitüma! Peremeesrahva kontseptsiooni evivad siin saali taganurgas olevad EKRE fraktsiooni inimesed.

15:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi.

15:13 Jürgen Ligi
Mul tekkis ka küsimus kalambuuri kohta – ühe teise kohta, kui te ütlesite, et Eesti riik ei peaks minema raevu. Palun rääkige see asi lahti! Ma ei ole selle eelnõuga kahjuks piisavalt kursis, et selliseid vihjeid tabada, aga mind huvitab väga, kas siin taga on mingi, ma ei tea, töötajate registreerimise või maksumaksmise probleem. Millele te vihjate?

15:13 Marko Pomerants
Aitüma! Vastan hea meelega teie küsimusele. Jutt käib välismaalaste seaduse muutmise seaduse § 106^1-st, mis reguleerib lapsehoidja-koduabilisena Eestis tegutsemist. Selle kolmandas lõikes on öeldud, et lapsehoidja-koduabilise kohustuste maht ei tohi ületada 25 tundi nädalas ja üks päev nädalas peab olema kohustustest vaba. Juttu on ka sellest, millega koduabiline võiks tegeleda. Koduabiliseks olemine võib tähendada seda, et ta on pere ülalpidamisel, ta saab taskuraha jne, aga nende vahel ei ole legaalset töölepingut Eesti töölepingu mõistes. Küsimus oli selles, kas ta võiks kuidagi lisatulu teenida. Vastus on, et kui sellised ajutise iseloomuga lisatuluallikad on ühekordsed, siis Eesti riik ei hakka selle üle arvestust pidama ega seda jälgima. Aga kui on tegemist selge töösuhtega mingis ettevõttes, mille kohta Tarmo Kruusimäe küsis, siis on loogiline, et peab olema töötamisluba ja tuleb arvestada töötasu kohta kehtestatud kriteeriume. Lapsehoiuteenuse puhul on tehtud see erand, et meie riigis elamise ajal ei pea talle maksma Eestis kehtivat keskmist palka. Nad ongi selline eraldi grupp inimesi.

15:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Jürgen Ligi, teine küsimus.

15:15 Jürgen Ligi
Aitäh! Mind ikkagi huvitab maksustamise külg, mille taga on muidugi ka õiglase konkurentsi küsimus. Selle kirjelduse järgi näib tegemist olevat tööjõuga. Kas on tõesti nii, et kui selline tööjõud võetakse Eestist, siis peab ennast registreerima ja maksma maksud, aga kui inimene tuleb välismaalt, siis ollakse sellest kohustusest vaba?

15:16 Marko Pomerants
Aitüma! Tulen siis tagasi selle juurde, millised on Eestis viibimise legaalsed alused. Siiamaani oli Eestis lapsehoidjana töötamiseks legaalne võimalus see, et olenevalt ajast tuli registreerida lühiajaline

töötamine. See on üks võimalik legaalne alus. Ja siis makstakse ka palka, lähtudes nendest palgakriteeriumidest, mis meil välismaalaste seaduses on. Kui direktiivi üle võttes tuuakse sisse ka *au pair*'id, siis see ongi eraldi alus, mis ei eelda nädalas kõige rohkem 25 tunni töötamise korral Eesti keskmise töötasu maksmist. See ongi selline erigrupp.

15:16 Aseesimees Enn Eesmaa
Uno Kaskpeit.

15:16 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Mul on küsimus, milline on selle direktiivi ülevõtmise tähtaeg.

15:17 Marko Pomerants
Aitüma! Seaduseelnõus on seaduse jõustumise päevaks kirjutatud 23. mai 2018 ja ma arvan, et selleks ajaks ongi võimalik see eelnõu siin ära menetleda. Aga ka presidendil on võimalik teha omad otsused ning kui on tegemist põhiseaduspärase olukorraga, siis see eelnõu seadusena välja kuulutada.

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Urve Tiidus!

15:17 Urve Tiidus
Te puudutasite siin mitmeid teemasid, võimalust, et keegi töötab kellegi kodurestoranis ja teeb õhtul bändi ja teenib sellega. Ma küsin niisugust asja. Võimaluste lisandumine on suurepärane, aga küllap on siiski hinnatud ka võimalikud riskid. Ma ei ole eelnõust välja lugenud, kas selle direktiivi ülevõtmisega kaasnevad ka mingid riskid.

15:17 Marko Pomerants
Aitüma! Ma kutsun teid üles selles mõttes rahulik olema – siin on ju räägitud, et võimalik grupp, kes nüüd kohe saab Eestisse tulla, on miljard inimest. Üldiselt need võimalikud siia tulijad on meie riigi suhtes samasuguselt meelestatud nagu meie lapsehoidjad, kes lähevad teistesse riikidesse seda tööd tegema. Loomulikult igasugused erandid on olemas, aga selle töö eelduseks on, et vastuvõtva perega on sõlmitud leping, mis eeldab, et inimene on teretulnud. Ja kahel juhtumil – kas lapsehoidja leiab ennast olukorrast, kus ta ootused ei vasta sellele, mida ta perelt eeldas, või vastupidi, pere ei leia, et tegemist on olukorraga, mis tema ootustele vastab – lapsehoidja Eestis viibimise alus lõpeb. Kui me räägime õppimisest, siis me teame üksikuid näiteid, et inimesel võib olla mingisugune lisahuvi, mis ei ole bändi tegemine, vaid meie riigi kohta informatsiooni hankimine. Sellisel juhul eeldan edaspidigi, et meie kaitsepolitsei on oma ameti kõrgusel ja välistab sellised võimalused.

15:19 Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimiste vormis selle seaduseelnõu üldpõhimõtete arutelu. Palun, Jaak Madison Eesti Konservatiivsest Rahvaerakonnast!

15:19 Jaak Madison
Hea Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Kui härra Pomerants ütles, et peaks küsima EKRE käest, mida tähendab peremeesrahvas – meie pidavat teadma –, siis tõesti, meie teamegi seda, aga IRL ei tea ega pole kunagi teadnudki. Ning härra Pomerants oma vastustega seda ka väga hästi tõestas.
Selle eelnõu teemal oli möödunud nädalal põhiseaduskomisjonis tõesti elav arutelu, nagu ma juba ütlesin. Ja see oli ka sisukas arutelu, ma olen sellega täiesti nõus. Kuid tänu sellele, et arutelu oli sisukas, sai ka aina selgemaks fakt, et eelnõu on lihtsalt kehv. See on kehv mitmel põhjusel.
Esiteks, see direktiiv võetakse üle üks ühele, ilma igasuguste tingimusteta ja eranditeta. Euroopa Liidus on tänasel päeval mitu riiki, kes on selle direktiivi ainult osaliselt üle võtnud ja näiteks välja jätnud sellesama *au pair*'ide ehk siis meie emakeeles lapsehoidjate-koduabiliste riiki lubamise välismaalaste seaduse alusel. Meie võtame selle üks ühele üle. Jääb täiesti arusaamatuks, mis on selle eesmärk. Kas tõesti on meie peamine mure, et Ukrainast saaks noored tulla siia lapsehoidjaks, või me pigem ikkagi järgime seda, mida välismaalaste seadus meie huvides lubama peaks?

Praegu on välismaalaste seaduses 14 erandit, mille alusel saab Eestisse tulla. Need erandid ei lähe sisserändekvoodi alla. Enamik nendest eranditest tuleneb Euroopa Liidu õigusest ehk direktiividest või määrustest. Nüüd me tahame selle seadusega kehtestada uued tingimused ehk me laiendame veelgi seda spektrit, millisel alusel on võimalik Eestisse tulla, ilma et sisserändekvooti arvestataks. Praegune kvoot – umbes 1000 inimest aastas – on täiesti mõttetu, sest meile on saabunud 5000–7000 inimest nendest n-ö toredatest SRÜ riikidest, keda ka härra minister siin väga soojalt propageeris. Neid tuleb niigi. Ja tunda muret miljonite Ukraina noorte pärast, et nad ei saa muidu lihtsal viisil Eestisse tulla – teate, see ei ole meie mure. Mina selle pärast ei muretse. Maailmas on kümneid miljoneid noori, kes tahaks tulla homsel päeval Euroopa Liitu, ja kindlasti oleks osa neist nõus tulema Eestisse, sest see on ka Euroopa Liidu osa ja natukene parem koht kui nende koduriik Ukraina, Moldova või mõni muu kolmas riik. Kuid see ei ole meie eesmärk.
Teine probleem on just nimelt ülereguleerimine. Eilsel päeval oli arutusel hümniseaduse eelnõu. Siinsamas saalis praegu istujate hulgas oli kriitikuid ja irvhambaid: te reguleerite üle, te käsite istuda, astuda, pea paljastada. Kas meil on selleks mõtet? Nüüd aga on tulnud laua peale direktiiv, mille ülevõtmisega me reguleerime üle, muutes välismaalaste seadust, aga mitte keegi ei hädalda – kui viisakalt öelda. Mitte keegi! Kõigi arvates on see täiesti normaalne asi – ei ole probleemi. Topeltmoraal ja kahepalgelisus! Meie jaoks ei ole see vastuvõetav. Meie jaoks on vastuvõetav muuta välismaalaste seadust, kui see on meie huvides, kui meil on selleks vajadus, kui tõesti tuleb meeletu vajadus lapsehoidjaid palgata ja meil pole enam võtta noori, kes tahaks lapsehoidjad või koduabilised olla, ja tõesti on tarvis meeletu probleem lahendada. Kui see lähtub meie vajadustest ja on kooskõlas meie huvidega, siis hüva. Aga see, et võetakse üks ühele üle mingi Euroopa Liidu direktiiv ja teatatakse siin puldis rõõmsalt särades, et küll see on tore asi – no ei ole tore asi. See ei meeldi meile. Ja seda ma väljendasin ka komisjoni istungil. Ma olin ainukene, kel oli peas oidu öelda, et see ei ole meie huvides ja ma hääletan selle vastu.
Seega meie fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel mitte toetada, saata see direktiiv tagasi Euroopa Komisjoni ja öelda, et meile see ei sobi. Muutke ümber, või me ei võta üle. Väga lihtne! Ja muidugi, eks see hääletus näitab ka seda, mida tähendab peremeesrahvas. Enamik fraktsioone, eriti need, mis jäävad minust paremale poole, sellest väga hästi aru ei saa. Kuid anname neile andeks, aasta on veel jäänud. Aitäh!

15:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Tarmo Kruusimäe Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel.

15:24 Tarmo Kruusimäe

Hea esimees! Head rahvasaadikud! Igaüks räägib enda kogemustest. Olen töötanud India restoranis kokana. Olen näinud, kuidas osaühingu juht on tööle võtnud nn toitlustusspetsialiste, kelle ma ajasin targu eemale, sellepärast et nad ei teinud vahet päris paljudel asjadel, mis on köögis väga olulised. Nii et nad toitlustusspetsialistid ei olnud, küll aga olid nad meil EBS-is üliõpilased ja neil oli juba ka ID-kaart olemas. Mitmed kriteeriumid olid täidetud. Eravestluses nende eri kultuuride esindajatega – üllatus-üllatus, ma sain nendega päris hästi jutusoonele! – ütlesid nad, et Eestisse saamise eest tuleb maksta. Nüüd ma tahan rääkida ainult ühest momendist. On ilmselge, et kui mingi välismaalaste perekond, kellel vastavalt sellele seadusele on pikem Eestis elamise luba, võtab endale abilise, siis ei ole see nii, nagu meie ettekujutuse kohaselt Maie ütleb Valdurile: "Valdur, mis oleks, kui me kutsuksime endale lapsehoidja Birmast? Mõtle, kui huvitav – ta tuleb tutvustab meile Birma toite ja meie laps, maimuke, saab teadmisi Birma kultuurist ja ajaloost." Aga selles asi ongi: siin resideeriv India perekond soovib endale lapsehoidjat-koduabilist just nimelt Indiast. Indias teadupärast on siiamaani kastide süsteem. Ja kui meie räägime ilusasti kõige rohkem 25 tunnist, mis ta peab nädalas töötama, siis sel tudengil, kes õpib mõnes Eesti ülikoolis, kuhu saab kergematel tingimustel astuda, on töökoormus 25 tundi ööpäevas, sest kastisüsteemist ta ei pääse kuidagi. Seega ma arvan, et eelnõu esitaja võiks selle veel läbi mõelda ja jõuda järeldusele, et me pigem ei soosi inimkaubandust.
Eesti Vabariigis on igal inimesel õigus tehtud töö eest saada väärilist tasu. Me oleme kuulnud juhtumitest, kus koduabiline on teisest riigist siia tulnud, aga on täpselt samas keskkonnas kui varem ja naabrid võivad öelda, et see nüüd küll koduabiline ei ole, pigem meenutab ta rohkem orja. See on minu mure. Nendel kodanikel on lihtsaid teid, et siia tulla – see on täiesti selge.
Kui nüüd natukene mõtetega mängida, siis ma vaatasin, et teadustöö lõppvormistamiseks on jäänud

täpselt üheksa kuud. Ja kui me mõtleme inimeste vanamoelisele paljunemisele, nii et üheksa kuu järel näeme saavutust, kas siis see teadustöö võetakse koju kaasa või see jääb tegelikult siia? Ma loodan, et kõik kuulajad said aru, et tegemist on lihtsalt meelevaldse tõlgendusega: 270 päeva ehk siis üheksa kuud, ja teadustööks võib seda ka nimetada. Ma tahan öelda, et need koduabilised, kes siia tulevad, peavad teadma, et neil on õiguslik alus keelduda, kui neid lihtsalt sunnitakse ettenähtust rohkem tööd tegema.
See aga, mida Marko ütles bändi tegemise kohta – bändi tegemine on ju tänapäeval mittemiski. Me riiklikult seda ju ei soosi, mingi noorsootööga tegemist ei ole. See on täiesti inimeste enda nõder otsus mitte süstida endale mooni silma, vaid minna bändi prooviruumi ja ise oma raha eest teha bändi, mida Eesti riigil 100 aastat pole vaja. Küll aga oskame nautida selle vilju ja elame usinasti kaasa, kui nad kuskilt lauluvõistluselt meile ilusaid tulemusi toovad. Siis me tunneme, et näe, kui hästi – meie oma laulis meie kiuste. Aitüma!

15:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnasoovijaid ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on seaduseelnõu esimene lugemine lõpetada, kuid Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 590 esimesel lugemisel tagasi lükata. Neil on täiesti seaduslik õigus selline ettepanek teha. Me alustame hääletuse ettevalmistamist.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu 590 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt hääletas 7 rahvasaadikut, vastu oli 44, erapooletuid 6. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepanek ei leidnud toetust. Määran eelnõu 590 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märtsi kell 17.15.

---

7. 15:32 Konsulaarseaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu (584 SE) esimene lugemine

15:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud konsulaarseaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõu 584 esimene lugemine. Palun ettekandeks mikrofoni juurde välisminister Sven Mikseri!

15:33 Välisminister Sven Mikser

Austatud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Teie ees esimesel lugemisel oleva konsulaarseaduse ja isikut tõendavate dokumentide seaduse muutmise seaduse eelnõul on kaks eesmärki. Esiteks, võtta üle Euroopa Liidu direktiiv, mis käsitleb esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides. Sisuliselt see tähendab seda, et kui näiteks Eesti kodanik vajab abi mingis kolmandas riigis, kus meil ei ole oma esindust, võib ta pöörduda konsulaarkaitse saamiseks ükskõik millise Euroopa Liidu liikmesriigi saatkonna poole. Sisuliselt eksisteerib selline õigus Euroopa Liidu õiguses juba üsna tükk aega, aga direktiiv paneb paika, kuidas see saaks praktikas senisest veel paremini toimida. Selle direktiivi rakendamine muudab Eesti kodanikule teiste Euroopa Liidu riikide poolt konsulaarabi andmise sujuvamaks, samas välismaalase passiga Eestis elavate inimeste jaoks selle direktiivi ülevõtmine praegust olukorda kuidagi ei muuda.
Teine eelnõu eesmärk on laiendada saatkondades pakutavate teenuste ulatust. Konkreetselt soovime hakata pakkuma saatkondades kõigi e-kaartide – nende hulka kuuluvad ID-kaart, digitaalne ID-kaart ja ka e-residendi kaart – n-ö järelteenindust. See tähendab seda, et ka saatkonnas saab olema võimalik selle seaduseelnõu seaduseks saades sertifikaatide kehtivust taastada või väljastada vajadusel uued koodid, n-ö PIN-ümbrik. Praegu on ainuke lahendus, kui selline vajadus on tekkinud, uus kaart taotleda või selle teenuse saamiseks Eestisse kohale sõita. Seega on võimaliku seaduse mõju igati positiivne, kuna teenuste kättesaadavus paraneb tunduvalt. Nimetatud teenust hakatakse pakkuma kõikidele gruppidele, kellele selliseid kaarte väljastatakse, sh siis ka elamisloakaardi omanikud ja e-residendid. Juhin ka tähelepanu sellele, et seadus peaks jõustuma hiljemalt 1. mail 2018. aastal, selleks et mitte

ületada direktiivist tulenevat tähtaega. Ja kindlasti on seaduse kiire jõustamine vajalik ka selleks, et saaks niipea kui võimalik hakata seda e-kaartide järelteeninduse võimalust pakkuma. Aitäh!

15:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Krista Aru. Palun!

15:36 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Aitäh, austatud minister! Te nimetasite selle seaduseelnõu plusspoole: kellele ja milleks see hea on. Kas te oskate välja tuua ka mingid küsitavused, riskid, probleemkohad?

15:36 Välisminister Sven Mikser
Ausalt öeldes ei näe ma ühtegi Eesti elu aspekti, mis selle seaduseelnõu seaduseks saades halvemaks muutuks. Ma arvan, et tegemist on igati mõistliku, inimeste võimalusi ja õigusi avardava seadusega. Kindlasti on nimetatud teenuste järele – nii Euroopa Liidu esinduste pakutava konsulaarabi järele kui ka sertifikaatide järelteeninduse järele – olemas ka meie kodanike reaalne nõudlus. Nii et mina ei oska selle seaduseelnõu puhul ühtegi negatiivset aspekti välja tuua.

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

15:37 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen siit, et Euroopa Liidu liikmesriigi esindamata kodanikud saavad Eesti välisesindusest konsulaarabi. Minu küsimus on see: nimetage mõned riigid, kus on Eesti konsulaaresindus olemas, aga Euroopa Liidu teistel riikidel ei ole, nii et tuleb pöörduda Eesti saatkonna poole?

15:37 Välisminister Sven Mikser
Aitäh! Ma ei suuda kindlasti pakkuda teile peast ammendavat loetelu kõigi Euroopa Liidu liikmesriikide kõikidest välisesindustest. Ja ma olen enam kui veendunud, et maailmas ei ole ühtegi sellist pealinna, kus Eesti saatkond oleks ainukene Euroopa Liidu kohapeal resideeriv saatkond. Küll aga on kindlasti üksikuid Euroopa Liidu riike, kellel puudub oma esindus mõnes nendest pealinnadest või nendest linnadest, kus Eestil asub kas siis saatkond või konsulaaresindus. Ja sellisel juhul on nendel kodanikel võimalus – kui nad on n-ö esindamata kodanikud ehk neil oma riigi esindus puudub – pöörduda kas Eesti või mõne teise Euroopa Liidu riigi esinduse poole, et konsulaarkaitset saada.

15:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Tarmo Kruusimäe.

15:38 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea aseesimees! Hea ettekandja! Kui ma kõikidest nendest e-teenustest siin kuulsin, siis lõi mul välja säärane refleks, mille kohta vanarahvas ütleb, et täi mõtleb ikka saunast. Kas ei oleks võimalik näiteks Indias ja Tais pakkuda ka e-sigareti teenust? Teadupärast seal on tubakamüük riikliku monopoli käes ja e-suitsud on keelatud.

15:39 Välisminister Sven Mikser
Aitäh! See valdkond kindlasti ei kuulu Välisministeeriumi töövaldkondade ja eriti mitte prioriteetsete valdkondade hulka. E-sigarette see seaduseelnõu mitte kuidagi ei käsitle. Kui te seda vajalikuks peate, siis soovitan leida mõttekaaslasi siit saalist, et sellekohane algatus mingi muu seaduseelnõu kujul teha.

15:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

15:39 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Ma loen siit üllatusega, et selle eelnõu seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud lausa kolm ametnikku. Sellist märkust ma ei ole enne eelnõude puhul näinud. Respekt, et nii palju ametnikke pöörab tähelepanu taolisele asjale! Aga siin on öeldud, nagu ma aru saan, et konsulaarseaduses on Eestist eemal viibimise registreerimise nõue jätkuvalt sees. On see nii?

15:40 Välisminister Sven Mikser
Vabandust, kas te täpsustaksite, mis lõigust te sellist nõuet loete?

15:40 Peeter Ernits
Siin on öeldud, et konsulaarseadustiku § 47^1 lõikes 2 on Eestist eemal viibimise registreerimise nõue endiselt sees. Kas nüüd võtate selle välja?

15:41 Välisminister Sven Mikser
Paragrahvi 47^1 lõikest 2 jäetakse välja sõnad "kes on registreerinud oma Eestist eemal viibimise ja". Jah, selle konkreetse lauseosa me võtame seaduseelnõu heakskiitmise korral kehtivast seadusest tõepoolest välja. See vist oli teie küsimus.

15:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud minister! Teile rohkem praegu küsimusi ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb Keit Pentus-Rosimannus, väliskomisjoni aseesimees. Palun!

15:41 Keit Pentus-Rosimannus
Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Väliskomisjon arutas seda eelnõu esimest korda 12. veebruaril, kui me esimeseks lugemiseks ettevalmistusi tegime. Välisminister Sven Mikser andis ka komisjonile üsna põhjaliku ülevaate eelnõu sisust, tutvustades selle eesmärke. Kuna see eelnõu puudutab muu hulgas ka e-residentide järelteenindamist meie välisesindustes, tekkis komisjonis laiem huvi kogu e-residentsust puudutava temaatika vastu. Nii et 5. märtsil ei käsitlenud me mitte ainult kitsalt seda konkreetset eelnõu, vaid e-residentsuse temaatikat laiemalt. Suures plaanis võib öelda, et e-residentsuse programm on siiamaani olnud kaunis edukas. Ja eesmärk ei ole enam mitte lihtsalt e-residentide arvu kasv, vaid see, et e-residendid looksid ettevõtteid ja tooksid meie majandusse tulu. Käesoleval, 2018. aastal on eesmärgiks seatud 2500 loodud ettevõtet. E-residentsuse projektijuht Kaspar Korjus ütles meile komisjonis, et selle eesmärgi poole liigutakse päris heas tempos.
Komisjonis küsiti, mis riikides meie e-residentsuse programm kõige populaarsem on. Kui nimetada maid väljastpoolt Euroopa Liitu, siis on kõige suurem huvi olnud Ukrainas, Türgis ja Indias, aga järjest rohkem ka Lõuna-Koreas. Lõuna-Korea on riik, kus selle aasta alguses käivitus üks omalaadne pilootprojekt. Nimelt on e-residentsuse programm seni olnud hästi suures sõltuvuses sellest, kus asuvad Eesti välisesindused, sest kaardi kättesaamiseks vajalikud sõrmejäljed tuleb anda kas PPA esindajale või siis välisesinduses. Aga Lõuna-Korea pilootprojekti raames võtab sõrmejäljed ja väljastab kaardi eraettevõte, kellega on sellekohane leping tehtud. Kui see projekt peaks edukaks osutuma, siis on plaanis sääraseid esindusi avada rohkemates riikides ja selle abil kindlasti meie e-residentsuse projektile veel täiendav hoog sisse lükata.
Nüüd, kuna e-residentsus võimaldab ettevõtet väiksemate administratiivkuludega juhtida ka Euroopa Liidu sees, siis on huvilisi mitte ainult väljastpoolt Euroopa Liitu, vaid ka teistest Euroopa Liidu liikmesriikidest, kõige rohkem Soomest, Saksamaalt, Itaaliast ja Prantsusmaalt, aga järjest rohkem – Brexiti mõjul ilmselt – ka Suurbritanniast.
Kõige selle positiivse kõrval rääkisime väliskomisjonis ka probleemidest ja väljakutsetest, mis e-residentsuse programmi projektiga seonduvad. Viimasel ajal on kindlasti kõige rohkem kõneainet andnud see, et mitteresidentidel, kellena kõiki e-residente käsitatakse, on väga keeruline, kui mitte võimatu Eestis pangakontosid avada. Arusaadavalt mitte keegi ei vaidlusta, et peavad kehtima karmid ja väga konkreetsed rahapesu takistamise meetmed, aga samamoodi ei vaidlusta mitte keegi seda, et me vajame rahvusvahelise ettevõtluse, välisinvesteeringute ja ka e-residentsuse projekti, mis aitab Eestisse tuua ettevõtlikke inimesi ja ka ettevõtetele kliente. See konkreetne temaatika jääb küll väliskomisjoni valitsemisalast pisut välja, aga me saame kindlasti seda teadvustada ja tõstatada, nii et

majanduskomisjon, rahanduskomisjon ja ka õiguskomisjon selle probleemiga, mis igal juhul lahendamist vajab, edasi tegeleks.
Konkreetse eelnõu arutelul langetas väliskomisjon konsensusega järgmised menetluslikud otsused. Tegime ettepaneku võtta eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu tänase istungi päevakorda ja esimene lugemine lõpetada. Ettepanek on määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks esmaspäev, 19. märts kell 17.15. Komisjoni konsensuslik otsus oli ka see, et komisjoni ettekande teeb Riigikogu väliskomisjoni aseesimees, kes teie ees praegu ka on. Aitäh!

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Esimese küsimuse ettekandjale esitab Kersti Sarapuu. Palun!

15:47 Kersti Sarapuu
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea ettekandja! Siin oli juttu e-residentidest. Kas on võimalik välja tuua, mis põhjustel nendel konto avamine nii pikalt aega võtab?

15:47 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! Eks põhjused on suuresti reeglites, mis Eestis kehtivad. Ja see probleem kontode avamisega ei puuduta mitte ainult e-residente, vaid välisinvestoreid laiemalt. See küsimus esitati ka komisjonis ja selle peale selgitati, et pankadele tekib kliendisuhte loomisel ja hilisemal suhte hoidmisel hoolsuskohustus, mida nad peavad loomulikult täitma. Nii et väga karmid reeglid on selle põhjustanud. Kogu probleem on just viimasel ajal väga teravalt päevakorrale kerkinud ja sellest mööda vaadata kindlasti ei tohi. Veel kord: see ei puuduta ainult e-residentsust, vaid laiemalt majanduskeskkonda ja välisinvesteeringuid, ilma milleta Eesti majandusel on väga keeruline kasvada ja edukas olla. Aga konkreetne eelnõu neid reegleid ei muuda.

15:49 Aseesimees Enn Eesmaa
Kristen Michal.

15:49 Kristen Michal
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma saan aru jah, et konkreetne eelnõu neid reegleid ei puuduta, aga kuna jutt juba sellele läks, siis kas väliskomisjonil või valitsusel on teile teadaolevalt plaanis selle problemaatikaga tegeleda? See on ka meedias ja finantsringkondades päris suurt kajastust leidnud. Ütleme nii, et üles on kerkimas probleem, kas meie majanduskeskkond on ikka avatud, kas investoritel oleks põhjust siia tulla või on sellekohased reeglid juba liikumas teise serva, muutudes liiga rangeks. Kas te teate olevat mingeid plaane?

15:49 Keit Pentus-Rosimannus
Aitäh! See küsimus kerkis üles ka väliskomisjonis. Nagu ma oma ettekande lõpus ütlesin, meie saame väliskomisjonis teha seda, et juhime sellele teemale tähelepanu, hoiame seda fookuses. Majanduskomisjon, mille liige te olete, samuti rahandus- ja õiguskomisjon on need komisjonid, kes peavad selle problemaatikaga lähiajal väga tõsiselt tegelema. Ma loodan ja usun, et parlamendiliikmed, kes nendesse komisjonidesse kuuluvad, mõistavad selle tõsidust, ja et seda mõistab ka meie praegune valitsus. Igal juhul ka parlamendis ei saa nendest üles kerkinud probleemidest mööda vaadata.

15:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajaile. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 584 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. märtsi kell 17.15.

---

8. 15:51 Mõõteseaduse eelnõu (566 SE) esimene lugemine

15:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Kaheksas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud mõõteseaduse eelnõu 566 esimene lugemine. Palun mikrofoni juurde ettekandeks majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni!

15:51 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Mõõteseaduse eelnõu, millega teie ees olen, on väga pikalt ette valmistatud ja sellega asendatakse 2004. aastast kehtiv mõõteseadus. Uue seaduse väljatöötamise tingis vajadus seadust ajakohastada ja lihtsustada ning ka muuta seaduse nõuded paindlikumaks, nii et need arvestaksid tänapäevast kiiret tehnoloogia arengut. Ajastule omaselt töötati kehtiv mõõteseadus välja eesmärgiga eelkõige üle võtta Euroopa Liidu direktiive. Aastast 2004 on elu edasi läinud, osasid kehtiva seaduse sätteid on võimalik tänapäeval lihtsustada, ka on võimalik vähendada kattuvust muude seaduste, näiteks korrakaitse- ja toote nõuetele vastavuse seaduse sätetega. Tehnoloogia on kiiresti arenenud ja laiemalt on kasutusele tulnud uut tüüpi mõõteseadmeid, näiteks GPS-seadmed, mille kasutamist senine kehtiv seadus piirab.

Tagasiside kaudu oleme tuvastanud mitmeid võimalusi seaduse lihtsustamiseks ja paindlikumaks muutmiseks, ilma et mõõtmiste usaldusväärsus väheneks. Kõiki muudatusi siin ette lugeda ei jõua, sest tegemist on uue tervikteksti, aga keskendun tähtsamatele muudatustele.

Võrreldes kehtiva seadusega muutub mõõtetulemuste jälgitavuse nõuete rakendamine paindlikumaks ja valdkonna vajadustest lähtuvaks. Eriti puudutab muudatus järelevalveasutuste tehtavaid mõõtmisi, samuti keskkonnatasude määramisel tehtavaid mõõtmisi. Näiteks võib tuua maa-alade suuruse mõõtmised. Kehtiv mõõteseadus piiritleb mõõtmised, millel peab olema mõõtetulemuste jälgitavus tõendatud. Edaspidi rakendub mõõtmisel jälgitavuse tõendamise nõue siis, kui seda nõuab valdkondlik õigusakt. Juba praegu on üheksas eri seaduses selline nõue olemas. Näiteks on jälgitavust nõutud aktsiisi- ja tollikauba koguste mõõtmisel, liiklusjärelevalves, taksomeetrite kohandamisel, alkoholijoobe, sõidumeerikute ja tee-ehituse kvaliteedi nõuete täitmise kontrollimisel.

Võrreldes tänasega saab edaspidi igas valdkonnas mõõtmised korraldada vastavalt konkreetse valdkonna mõõtmiste iseloomule ja vajadusele. Näiteks lihtsamatel mõõtmistel, nagu kaaluga kaalumine, piisab kontrollitud mõõtevahendi kasutamisest. Keerulisemate ja suurema mõjuga mõõtmistel, näiteks kütusekoguse mõõtmisel aktsiisi arvestamiseks, peab lisaks kontrollitud mõõtevahendile olema ka hinnatud mõõtmise metoodikat ja mõõtja oskusi.

Vastavalt tehnoloogia arengule on eelnõu eesmärk võimaldada pädevatel mõõtjatel kasutada mõõtmiseks seadmeid, mille taatlus või jälgitav kalibreerimine ei ole metroloogiliselt võimalik. Näiteks GPS-seadmed, 3D-modelleerimine ja droonide kasutamine. Sellisel juhul peab pädev mõõtja kasutama asjakohast metoodikat ja kasutama seadme töökorras oleku kontrollimiseks protseduure, mis tootja on rahvusvahelises standardis, õigusaktis või muus normdokumendis ette näinud.

Ettevõtjate halduskoormuse vähendamise ehk nullbürokraatia projekti raames vähendatakse ühesuguse kogusega toodete ehk kinnispakkide – näiteks on kinnispakk iga ühekilogrammine suhkrupakk – pakendajate koguse kontrollimise dokumentatsiooni mahtu. Ka võimaldatakse mõõtevahendite taatluse kulude kokkuhoidu, lisades uue kordustaatluse liigi, ning tühistatakse taatluslaborite topeltakrediteerimise nõue.

Võrreldes kehtiva mõõteseadusega, mis nõuab kõigilt pakendajatelt ja importijatelt kinnispaki täitekoguse kontrollimise dokumentatsiooni olemasolu ja säilitamist kahe aasta vältel, muudetakse eelnõuga dokumentatsiooni omamine kohustuslikuks vaid sertifitseeritud kinnispaki käitlejatele, kes kaupade kiiremaks piiriüleseks liikumiseks soovivad järgida nõudeid, mille täitmine ei ole Euroopa Liidus kohustuslik. Sealjuures vähendatakse nende halduskoormust, lühendades dokumentide kohustusliku säilitamise aega poole võrra ehk ühe aastani. Muudatuse tingis põhjus, et täitekoguse kontrolli dokumentatsioon iseenesest ei taga kinnispaki õiget täitekogust. Õige täitekoguse tagamiseks tootes on oluline kasutada kontrollitud mõõtevahendit. Kinnispakke pakendavate ettevõtjate hulka kuulub hinnanguliselt 500 toidukaupade ja tööstuskaupade pakendajat, kes saavad edaspidi ise otsustada, kui palju dokumente pakendatud tootekoguse kontrollimise kohta on asjakohane omada.

Mõõtevahendite statistilise kordustaatluse liigi lisamine mõõteseadusesse annab ettevõtjatele võimaluse märkimisväärselt taatluskulusid kokku hoida. Statistilise taatluse võimaldamine tähendab, et ei kontrollita enam kõiki mõõtevahendeid, vaid mõõtevahendite hulgast tehakse esindusvalim, mida kontrollitakse. Statistilise taatluse kasutamine on võimalik ja otstarbekas suure hulga sama tüüpi ja samades keskkonnatingimustes kasutatavate mõõtevahendite korral. Nendeks võivad olla

elektrimõõdikud, sooja- või veearvestid. Näiteks kõikide viimati paigaldatud kaugloetavate elektriarvestite kontrolli kulu ettevõtjatele oleks praeguste taatlushindade korral hinnanguliselt 15 miljonit, aga pärast seaduse jõustumist on kulu ühe taatlusperioodi kohta ettevõtjale 200 000 – 600 000 eurot sõltuvalt kogumite suurusest. Statistilisele kordustaatlusele järgneval korral tuleb läbi viia sajaprotsendiline kontroll. Taatluslaboritel kaotatakse topeltakrediteerimise nõue. Taatluslaborid ei pea edaspidi omama kahte akrediteeringut, piisab ühest. Selline topeltakrediteerimine on taatluslaboritele koormaks ja labori kompetents nõuete täitmisega ju ei suurene. Muudatus ei ole küll suure mõjuga, sest taatluslaboreid on Eestis 16, aga sellega eemaldatakse seadusest ebamõistlik nõue.
Tarbijate kaebuste paremaks lahendamiseks on suurendatud erakorralise taatluse taotlejate ringi. Mõõtevahendi näidu õigsuse kahtluse korral saab erakorralist taatlust nõuda lisaks järelevalveasutustele ja mõõtevahendi omanikule ka mõõtevahendiga seotud isik, kellele esitatakse mõõtevahendi näidu alusel arve või nõue. Tarbearvestite puhul saab seda teha kodu- või äriklient, tarbijatehingutes kasutatavate mõõtevahendite puhul tarbija. Need mõõtevahendid on siis poekaalud ja kütusetankurid. Praegu tuleb tarbijal loota võrguettevõtja või mõne muu teise tehingupoole mõistlikkusele kaebuste lahendamisel või pöörduda järelevalveasutuse poole, kes viib läbi menetluse ja vajadusel ka nõuab erakorralist taatlust. Edaspidi muutub tarbijatel mõõtevahendi näidu kahtluse korral vaidluse lahendamine kiiremaks ja lihtsamaks ning mõlema tehingupoole jaoks lahendab vaidluse erakorralise taatluse tulemus kui hinnang õigusakti nõuetele vastavuse kohta.
Eelnõu hõlmab ka riigilõivu-, keskkonnatasude, maapõue-, liiklus- ning politsei ja piirivalve seaduse muutmist, mis on seotud mõõtetulemuste jälgitavuse nõude muudatustega mõõteseaduses. Nii kehtiv mõõteseadus kui ka praegune eelnõu on seotud Euroopa Liidu direktiividest tulenevate nõuetega, mille hulka kuulub ka suveajale ülemineku direktiiv. Suveajale ülemineku direktiivi üle, nagu te teate, on Euroopa Liidu tasemel algatatud arutelud.
Eelnõu on kavandatud seadusena jõustuma 1. jaanuaril 2019. aastal. Veel kord: tegemist on terviktekstiga, mida on majandusministeeriumis ette valmistatud pikki aastaid. Aitäh!

15:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud minister! Mõõteseaduse kohta on mõõtmatult vähe küsimusi. Aga aitäh teile! Juhtivkomisjoni ettekande teeb Kristen Michal, majanduskomisjoni liige.

15:58 Kristen Michal
Hea juhataja! Austatud minister! Head Riigikogu liikmed! Riigikogu majanduskomisjon kogunes ja arutas seda seaduseelnõu esmaspäeval, 5. märtsil. Nagu me juba ministri esinemisest nägime, eelnõu on kaua ja südamega tehtud. Minister ei esitlenud seda komisjonis vähem veenvalt ja talle oli toeks ka üks ekspert. Kogu selle arutelu tulemusena tehti järgmised ettepanekud: võtta eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva ehk 28. märts kell 17. Kõik need otsused olid konsensuslikud, kõik olid üksteisega nõus. Aitäh!

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimus Peeter Ernitsalt.

15:59 Peeter Ernits
Aitäh hea juhataja! Hea ettekandja! Kas te oskate mulle öelda, millised riigi etalonid on Eestis olemas?

15:59 Kristen Michal
Aitäh! Mul ei ole kogu teksti siin kaasas, aga pärast vaatame koos.

15:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem küsimusi ettekandjale ei ole. Suur aitäh! Avan läbirääkimised, kui fraktsioonide esindajatel on selleks soovi. Seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, nagu kuulsite, on eelnõu 566 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märtsi kell 17.

9. 16:00 Elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (576 SE) esimene lugemine

16:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Üheksas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 576 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli majandus- ja taristuminister Kadri Simsoni!

16:00 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Tutvustan teile Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Viimane suurem muutus Eesti elektriturul toimus 2013. aastal, kui Eesti elektriturg kõigile tarbijatele avanes. Avatud turu mehhanismide töölerakendamise käigus on selgunud vajadus õigusakte täpsustada. Turuosalistega suheldes oleme tuvastanud mitmeid võimalusi seaduse lihtsustamiseks ja paindlikumaks muutmiseks, ilma et elektrituru toimimine sellest negatiivselt mõjutatud saaks. Nii olengi siin teie ees eelnõuga, millega soovime elektrituruseadust uuendada tulenevalt praktikas ilmnenud vajadustest ja samas leevendada, isegi kaotada osa seni kehtinud administratiivseid piiranguid elektriturul. Eesmärgi saavutamiseks tehtavaid muudatusi on mitme lehekülje jagu. Nendest ja nendega kaasnevatest mõjudest on põhjalikult kirjutatud eelnõu seletuskirjas. Peatun kõige olulisematel muudatustel.

Esiteks, selle seaduseelnõuga teeme ettepaneku leevendada elektrijaama ja tarbija vahel otseliini rajamise kriteeriume. Otseliini rajamist võimaldab ka praegune seadus, aga seni saab otseliini rajada vaid tootjaga samale või sellega piirnevale kinnistule. Taotletavad muudatused loovad paindliku võimaluse rajada otseliin kuni kuue kilomeetri pikkusena ja see ei pea olema enam naaberkinnistul. See soodustab investeeringuid energiamahukatesse tootmistesse. Elektri tarbimine otseliini abil võib olla majanduslikult soodsam kui kehtiv võrguteenuse hind. Seetõttu on mitmed ettevõtjad ja potentsiaalsed investorid tundnud huvi selle rajamise võimaluste kohta. Kui otseliiniga ühendatakse uus tarbimiskoht, siis olemasolevate tarbijate jaoks see mitte midagi ei muuda, sest senine tootmine või juurde tekkiv tootmine ei ole nagunii aidanud võrgutasusid tasuda. Kui kõik suurtarbijad, kes juba tegutsevad ja kel on tehnilisi võimalusi otseliini rajamiseks, seda teeksid, ei tooks see kuuekilomeetrist raadiust arvesse võttes kaasa olulist mõju olemasolevate tarbijate elektri lõpphinnale. See mõju jääks 1% piiresse. Tõenäosus, et kõik olemasolevad suurtarbijad seda võimalust kasutama hakkavad, on väike, sest kaaluma peab enda kulusid otseliini rajamiseks, võrreldes neid võrguteenusega. Muudatus aitab kaasa Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi punkti 2.6 täitmisele. Selles on sätestatud, et tagatakse Eesti majanduses suure kasvupotentsiaaliga tööstus- ning teenusmajanduse sektoritele konkurentsivõimeline maksu- ja regulatiivne keskkond.

Eelnõu kohaselt loobutakse mitmest tegevusloa nõudest ja mõnda nõuet leevendatakse oluliselt. Näiteks kaotatakse elektrimüügi tegevusloa kohustus ning loobutakse elektritootmise tegevusloa nõudest kuni 200-kilovatiste tootmisseadmete puhul. Lisaks loobutakse tegevusloa nõudest otseliinide puhul, mis on ühendatud kuni 500-kilovatise tootmisseadmega. Muudatuste tulemusena väheneb ettevõtete ja Konkurentsiameti halduskoormus ning lihtsustub elektrituruga seonduva ettevõtlusega tegelemine.

Täpsustatakse võrguomanike kohustusi nende võrkude puhul, mis ei kuulu tegevusloaga võrguettevõtjatele. Seni on elektrituruseaduses kehtinud võrguomaniku kohustus anda oma võrk tegevusluba omava võrguettevõtja kasutusse, kuid võrgu kasutusse andmise kulud on jäetud lahendamiseks pooltevahelise kokkuleppega. Senine praktika näitab, et kokkulepped sünnivad väga raskelt ja kannatajaks võivad jääda tarbijad. Võrguteenust pakkuvad isikud, kellel puudub tegevusluba, ei allu Konkurentsiameti hinnaregulatsioonile ja neil puudub arenduskohustus. Sellistes võrkudes paiknevad tarbijad ei saa olla kindlad, milline on võrguteenuse kvaliteet ja ka kulupõhine hind. Seadusmuudatusega täpsustatakse, kes mis kulud katab ning millised on võrguomaniku ja valdaja kohustused.

Seaduses sätestatakse senisest täpsemad võrgutasude arvestamise metoodika alused. See tagab võrguettevõtjate, investorite ja tarbijate makstavate võrgutasude suuruse õiguskindluse ja ka õigusselguse. Kehtivas seaduses puuduvad detailsed kriteeriumid, kuidas arvestada näiteks põhivara kulumit. Samuti puudub võrguteenuse osutamisega mitteseotud kulude – need on trahvid, viivised,

sponsorlusega seotud väljaminekud ja annetused – võrguteenuse hinda lülitamise keeld. Muudatuse eeskujuks on varem maagaasisektoris tehtud samasisuline muudatus.
Lisaks võimaldatakse edaspidi arvesse võtta, mida on teinud need juriidilised isikud, mille puhul riigil on enamusotsustusõigus, energiatõhususe arendamiseks, et täita riigi energiatõhususkohustust. Energiatõhususe direktiivi nõuete järgimiseks on Eesti seadnud aastateks 2014–2020 soovitusliku energiatõhususe eesmärgi, mis seisneb tarbijate poolt kokkuhoitud energias. Praeguste meetmetega on meil võimalik täita Eesti üldisest energiatõhususkohustusest 97%, need muudatused aitavad kaasa eesmärgi saavutamisele. Üks võimalus oleks, kui võrguettevõtjad investeeriksid lõpptarbija energiasäästu kuni 1% viimase kolme aasta keskmisest müügitulust.
Eelnõu on kavandatud jõustuma üldises korras, aga tegevuslubade nõuete leevendamise ning kaotamisega seonduvad muudatused peaksid jõustuma 1. jaanuaril 2019. See on lühidalt eelnõu sisu. Olen valmis vastama teie küsimustele.

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi, palun!

16:07 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Väga lugupeetud minister! Nii majanduskomisjoni istungil kui ka meil fraktsioonis tekkis küsimus konkreetse kriteeriumi, kuue kilomeetri kohta. Kust tuleneb see just nimelt kuus kilomeetrit? Majanduskomisjoni istungil ütlesid majandusministeeriumi ametnikud, et selle pikkuse määramisel lähtuti tegelikest taotlustest. Aga huvitav nüanss on see, et kui asjaosaliste ettepanek oli viis kilomeetrit, siis lõpuks jõuti kuue kilomeetrini. Kui paljud äriühingud siis selle muudatuse valguses kavatsevad otseliini rajada?

16:07 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Seda muudatust tehes püüti eelkõige leevendada väga jäika otseliini rajamise nõuet, et see võib piirneda ainult kõrvalkrundiga. Analüüsiti praegusi elektritootmisvõimsusi: tootjaid, kes saavad olla otseliini ühes otsas, ja nende ümber paiknevaid potentsiaalseid tööstusalasid. Majandusministeeriumi analüüsi tulemusena otsustatigi välja tulla kuni kuuekilomeetrise otseliiniga, et neid võimalusi tulevastele tarbijatele pakkuda. Läbi käis ka variant, mis juhtuks, kui lubada pikemaid otseliine. Aga jäädi seisukohale, et juba kuus kilomeetrit on võrreldes praeguse olukorraga märkimisväärne leevendus ja kui on teada kindel kilomeetrite arv ehk kuus kilomeetrit, siis saab ka hinnata mõjusid, mis võivad tekkida. Konkreetset ettevõtet, kes on mõnest elektrijaamast kuue kilomeetri kaugusel, minu teada meil laual ei ole. Nii et see kriteerium ei ole ühe või teise konkreetse investori pärast.

16:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Väinaste.

16:09 Toomas Väinaste
Vabandust!

16:09 Aseesimees Enn Eesmaa
Proovisite, kas töötab? Töötab küll, signaal jõudis minuni. Andres Metsoja, palun!

16:09 Andres Metsoja
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Minu küsimus puudutab osalt otseliini võimalust, mis on väga hea võimalus, teisalt aga väikesi elektrijaamu võimsusega 1 megavatt. Tegelikult me läheme otsapidi välja seaduseelnõusse 290, mis ütleb teistpidi, et need väikesed elektrijaamad peaksid olema ka vähempakkumisega kaetud. Kas te olete arutanud, et teha neile erand, mida Euroopa Komisjon tegelikult võimaldab? Või on ikkagi mõistlik sättida nad kõik üldisesse skeemi vähempakkumiste korras?

16:10 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson

See lahendus, nagu te märkisite, tuleb teisest seaduseelnõust. Otseliini puhul tuleb leevendus kuni 500-kilovatiste tootmisüksuste puhul. Erinevaid versioone ja erinevaid mahte on loomulikult arutatud, aga selles eelnõus toetusskeemi sisse ei ole toodud.

16:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Kersti Sarapuu!

16:10 Kersti Sarapuu
Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea minister! Minu küsimus on selline: kas üks ja seesama otseliin, mis praegu kulgeb ühe tarbija juurde, võiks teenindada näiteks ka kaht või kolme tarbijat?

16:11 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh küsimuse eest! Otseliin on praegu selgelt seaduses defineeritud, see on elektritootjat ja ühte tarbijat ühendav elektriliin. Praegu me olemegi hakanud otseliini kasutamise võimalusi laiendama. Me laiendame neid sel moel, et otseliini tarbija ei pea olema naaberkrundil, vaid võib olla ka kaugemal, kui ta on sõlminud vahepealsete maaomanikega kokkuleppe ja saab niimoodi rajada otseliini.

16:11 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

16:11 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Siin on räägitud eraldatud võrgust Ruhnu ja Prangli näitel, aga väikesaarte seaduse muutmisega saab teie sõnul eraldatud võrke tekkida veel. Kus kohas neid veel tekkida võib?

16:12 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Aitäh! Neid võib tekkida ka teistel väikesaartel: nendel saartel, mis käivad väikesaarte seaduse alla.

16:12 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Karin Tammemägi!

16:12 Karin Tammemägi
Lugupeetud juhataja! Austatud minister! Nende otseliinide rajamisega tekivad paralleelvõrgud. Kas on analüüsitud mõju keskkonnale? Lisaks sellele kaasneb olemasolevatele väiketarbijatele võrgutasude suurenemine. Kas see saadav tulu tasub ikka ära?

16:12 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Otseliini kontseptsioon on kantud sellest ideest, et elektritootja vahetusse lähedusse tulevad ettevõtted, kes peavad energiasisendit oma kuludes märkimisväärseks – nii märkimisväärseks, et neil tasub valmis ehitada otseliin. Mõju väiketarbijale peaks olema minimaalne. Sellega tuleb juurde energia tarbijaid, keda meil praegu olemas ei ole ja kes praegu ka võrgukulude katmisesse võrgutasu näol ei panusta. Keskkonnamõjud on aga piiratud sellega, et otseliini võib rajada kuni kuue kilomeetri raadiuses energiatootjast.

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Toomas Kivimägi, teine küsimus.

16:13 Toomas Kivimägi
Aitäh, härra juhataja! Veel kord, lugupeetud minister! Siiski mingil määral võrgutasud *summa summarum* tõenäoliselt veidikene vähenevad. Kas on teada absoluutsummas, kui suur see vähenemine on? Või lihtsam vist on vastata, kui palju see võib protsentuaalselt mõjutada elektri hinda teistele tarbijatele.

16:13 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Seda eelnõu ette valmistades on otseliinide rajamise kriteeriumide leevendamise mõju elektri lõpphinnale põhjalikult hinnatud. Te leiate selle ka eelnõu seletuskirjast. Kuna otseliiniga ühendatakse uus tarbija, tehakse uusi investeeringuid, siis mu vastus on sama mis Karin Tammemäele. Tegu saab olema uute tootmisvõimsustega, tootjatega, kes on meil toodetud elektri uued tarbijad. Ja on teada ka võimalik mõju olemasolevatele tarbijatele. Juhul kui kõiki tehnilisi kriteeriume täitvad tootmisüksused kasutaksid otseliini loomise võimalust ja saaksid vahepealsete maaomanikega kokkuleppele, et üle nende maa tulevad uued võrgud, siis tooks see olemasolevatele tarbijatele kaasa hinnamuutuse, mis jääb alla 1%. Ja ma juhin tähelepanu, et möödunud aastal alandati võrgutasusid kahel korral märkimisväärselt suuremas summas.

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Metsoja.

16:15 Andres Metsoja
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea minister! Ma soovin veel üle täpsustada, mulle see kuus kilomeetrit jäi natuke segaseks. Kui mingile energiatootjale asub lähemal, näiteks kolme kilomeetri kaugusel tarbija, kelle võiks võrku liita, et talle elektrit müüa, kas siis võib ehitada kaks liini või ikkagi peab piirduma ühe liiniga? Kuus kilomeetrit on maksimumkaugus. Kuidas see regulatsioon on mõeldud?

16:15 Majandus- ja taristuminister Kadri Simson
Üks tootja võib ehitada mitu otseliini, aga otseliin ühendab ühte tootjat ühe tarbijaga. Ja kolm kilomeetrit ei ole mingi takistus. Üks tarbija võib olla kolme kilomeetri kaugusel ja teine võib olla vastassuunas 5,9 kilomeetri kaugusel.

16:15 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud minister, suur aitäh! Teile küsimusi rohkem ei ole. Riigikogu majanduskomisjoni ettekande teeb komisjoni esimees Sven Sester. Palun!

16:16 Sven Sester
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Annan teile ülevaate ka sellest, mida komisjonis arutati. Osa nendest küsimustest leidis ka täna siin saalis kajastamist. Tegemist on siis eelnõuga 576 ehk siis elektrituruseaduse ja energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõuga, esimene lugemine. Komisjon arutas seda 5. märtsil. Kohale olid kutsutud ka majandus- ja taristuminister Kadri Simson ja sama ministeeriumi energeetika osakonna ekspert Jaanus Uiga, kes tutvustasid meile nii eelnõu sisu kui ka vastasid küsimustele. Paari sõnaga ma annan ülevaate ka nendest küsimustest, aga nagu ma ütlesin, osa neist oli täna siin juba käsitletud teemadel.
Siinkõneleja küsis ka, mille alusel määrati rajatavate otseliinide maksimaalseks pikkuseks kuus kilomeetrit. Energeetika osakonna ekspert Jaanus Uiga vastas, et see lähtus MKM-i majandusarengu osakonna sisendist, mille kohaselt on tööstusettevõtted tundnud huvi kuni kuuekilomeetriste otseliinide vastu. Otseliini maksimaalne pikkus peab olema määratletud, sest väga pikkade otseliinide lubamisel võib olla raskesti ennustatav mõju võrguteenuse hinnale. Pikkade liinide rajamise teeb keeruliseks ainuüksi asjaolu, et siis on vaja kehtestada palju servituute eri maatükkide kasutamiseks, mida uus elektriliin hakkaks läbima.
Siinkõneleja märkis istungil, et meile on laekunud Eesti Päikeseelektri Assotsiatsiooni hinnang, kus nad nendivad, et eelnõuga soovitud mõju ei ole saavutatav, kuna teise elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu kohaselt, mis praegu kannab numbrit 290, likvideeritakse võimalus rajada tööstusalade lähedusse otseliiniga sobivaid väikesi elektrijaamu. Selline kiri on meile tulnud. Jaanus Uiga vastas, et kui selles kirjas tõstatatud küsimus soovitakse lahendada, siis saab seda lahendada, muutes teist menetluses olevat eelnõu. Selle konkreetse eelnõu muutmisega seda teha ei saa.
Siinkõneleja juhtis veel tähelepanu, et komisjoni on laekunud ka OÜ Team Paldiski ettepanek Riigikogu majanduskomisjonile, et eelnõuga lubataks suletud jaotusvõrku. Minister selgitas, et selle eelnõu eesmärk on leevendada üksikute energiamahukate ettevõtete olukorda. Need moodustavad väga väikese hulga kõikidest võrguteenuse tasujatest. Otseliini regulatsiooniga soovitakse Eesti muuta

konkurentsivõimelisemaks suurinvesteeringute sihtriigiks. Otseliiniga varustatud ettevõttele saaks pakkuda soodsamat võrguteenuse hinda. Eestile on kasulikum, kui Eestis toodetud elektrienergia tarbitakse kohapeal ära, mitte ei müüda elektribörsil välismaale. Suletud jaotusvõrkude lisamine eelnõusse mõjutaks oluliselt võrguteenuse hinda, kuna Elering kaotaks sellisel juhul palju rohkem kliente. Ka ei vasta suletud jaotusvõrk otseliini definitsioonile. Jaanus Uiga lisas veel, et otseliini lubatavus tuleneb elektrienergia siseturu direktiivist, mille kohaselt otseliin on tootmisseadet ühe tarbijaga ühendav liin. Sealjuures ei tohi otseliin olla ühenduses võrguga. Selle eelnõuga pakutava lahenduse mõju teistele tarbijatele on kõige väiksem. Uute tarbijate puhul võiks suletud jaotusvõrku kasutada, kuid olemasolevate tarbijate liitumisega suletud jaotusvõrku kaasneks märkimisväärne mõju teistele tarbijatele. Täpsemalt pole seda mõju hinnatud.
Deniss Boroditš väitis, et mitmed turuosalised on selle eelnõu ettevalmistamise ajal nagu aru saanud, et eelnõuga lubatakse suletud jaotusvõrku luua, ja kindlasti paljud ettevõtted soovivad seda. Deniss Boroditš nentis ka, et pole ratsionaalne rajada mitu paralleelselt kulgevat otseliini üksteise lähestikku paiknevatesse ettevõtetesse. Siiski võiks kehtestada kriteeriumid, millele suletud jaotusvõrku loovad ettevõtted peaksid vastama.
Erki Savisaar tõi välja, et pikem kui kuus kilomeetrit otseliin pole majanduslikult mõistlik ja nii pole põhjust üldse otseliini pikkust piirata. Miks me kehtestame kuus kilomeetrit, kui ettevõtja ise saab aru, et tal ei ole arukas pikemat otseliini rajada. Erki Savisaar nentis veel, et tasub kaaluda ka suletud jaotusvõrkude ja energiaühistute lubamist. Majandusministeeriumi esindaja selgitas, et kui lubada pikemaid otseliine, siis pole eelnõu mõju prognoositav – pole enam võimalik hinnata, kui palju suurtarbijaid põhivõrgust lahkub ja kuidas see mõjub võrgutasudele. Ja Euroopa Liidu regulatsioonid ei luba teha soodustusi ainult uutele energiatarbijatele – jutt oli sellest, et ainult uutele seda lubada. Seda ei saa lubada. Kui sa teed mingi soodustuse, siis see peab laienema kõigile. Energiaühistute regulatsioon on arutlusel Euroopa Komisjoni "Puhta energia" paketi menetluse raames.
Jaanus Marrandi küsis, kuidas see seadus mõjutaks Eestis tegutsevate suurtarbijate kulutusi elektrienergiale. Jaanus Uiga vastas, et kui elektritootja paikneb lähemal kui kuus kilomeetrit suurtootjast, siis see võib kulutusi mõjutada. On ka võimalus rajada elektrijaam suurtarbijale lähemale. Ka otseliiniga ühendatud ettevõte peab siis, kui elektrijaam on hoolduses, elektrienergiat võrgust saama. Kui elektrijaam ei tööta, peab ta ju ikka kuskilt elektrit saama.
Kadri Simson lisas sellele küsimusele vastates, et energiamahukatele ettevõtetele rakendatakse tulevikus madalamat elektriaktsiisi määra, samuti langeb tulevikus neile kohaldatav gaasiaktsiis. Tehakse pingutusi selle nimel, et Eesti saaks müüa taastuvenergia statistika koguseid, tänu millele saab tulevikus alandada näiteks ka suurtarbija taastuvenergia tasusid.
Tarmo Kruusimäe tundis huvi, kuidas võtab Elektrilevi üle olemasolevaid suletud jaotusvõrkusid. Jaanus Uiga selgitas, et Elektrilevi ei võta üle kriteeriumidele mittevastavaid jaotusvõrke ja puuduste likvideerimine on üks põhjus, miks võrguga liitumine on mitmel pool aega võtnud.
Kristen Michal märkis, et seletuskirjas on toodud teatavad aspektid, millal ja kuidas raamatupidamisarvestuses võrguettevõtte põhivara amortisatsiooni arvestatakse. Ta palus seda lähemalt selgitada. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindaja selgitas seda, lisades ka, et praeguse regulatsiooni järgi on võimalik olukord, kus näiteks arvuti tarkvara ja võrguvara utileerimine toimub Konkurentsiameti hinnangul sama perioodi järel, hoolimata asjaolust, et tarkvara on viieaastane investeering, võrguvara aga näiteks 40-aastane investeering. Sellekohaseid ümberhindamise võimalusi saab eelnõus täpsustada.
Veel soovis Kristen Michal teada, missugune hinnanguline mõju on nendel raamatupidamislikel muudatusel tarbijatele. Jaanus Uiga selgitas, et praktikas tarbijale hind ei tõuse. Eesmärk on raamatupidamisliku ja regulatiivse vara arvestuse ühtlustamine. Sama muudatus tehti maagaasisektoris juba 2011. aastal. Ta lubas majanduskomisjonile saata täpsema arvestuse, kui on soovi.
Tarmo Kruusimäe soovis saada hinnangut eelnõu mõju ulatuse kohta ja Jaanus Uiga vastas, et kokku on praegu teada 27 ettevõtet, kes tõenäoliselt saaksid otseliini kasutada. Võrguteenuste hind on Eestis langustrendis ja nii võib arvata, et eelnõu kohaselt tehtavate muudatuste mõjul võrguteenuse hind tarbijale ei tõuse. Kadri Simson lisas ka, et mõju tarbijatariifile on umbes 1%, mis on väike muutus, arvestades seda, et eelmise aasta novembris alandas Elektrilevi võrguteenuste tasu 2,3% ning tänavu kavatsetakse võrguteenuse tasu veelgi langetada.
Lõpetuseks märkis Deniss Boroditš veel seda, et praegu on seadusega lubatud otseliin naaberkrundile, ning küsis, mitu sellise lahenduse kasutajat Eestis on. MKM-i esindaja andis meile teada, et otseliini

tegevuslube on praegu kehtiva seaduse alusel välja antud veidi üle 20.
Ja siis oli käes otsustuste aeg. Ütlen etteruttavalt, et kõik otsused sai tehtud konsensusega, keegi ei olnud vastu ega erapooletu, kõik toetasid. Ja otsused olid sellised: esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu tänasesse päevakorda ja nii ma siin teie ees olengi, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 28. märts 2018 kell 17. Aitäh!

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Suur aitäh teile! Avan läbirääkimised fraktsioonide esindajatele, kui selleks on soovi. Seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, nagu kuulsite, on eelnõu 576 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märtsi kell 17.

---

10. 16:25 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (väärteokaristuste reform, EL-i õigusest tulenevad rahatrahvid) eelnõu (586 SE) esimene lugemine

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänane kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (väärteokaristuste reform, EL-i õigusest tulenevad rahatrahvid) eelnõu 586 esimene lugemine. Palun ettekandjaks justiitsminister Urmas Reinsalu!

16:26 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Lugupeetav Riigikogu aseesimees! Austatud rahvaesindus! Tegelikult on väärteokaristuste reformil kaks plokki. Esimest plokki on teile tutvustanud härra siseminister ja teist plokki on au tutvustada minul. Suures plaanis on kogu selle väärteokaristuste reformi mõte esiteks see, et vähendada nende inimeste hulka, kes on karistusregistrisse kantud. Teiseks on eesmärk seada vähem ohtlike süütegude eest sisse nn kindlaksmääratud trahvid. Väärteokaristuste reformi selle osa kolmas eesmärk on raskemate liiklusrikkumiste korral siduda trahviühik süüdlase sissetulekuga. Aluseks on võetud just nimelt ohtlikkus kaasinimestele. Praegu on meie karistusõiguses selline põhimõte, et rahaliste karistuste määramisel on kuritegude kui tõsisema ohuga süütegude eest ette nähtud sissetulekupõhine karistus, väärtegude eest on ette nähtud trahv päevamäära alusel. Ettepanek ongi väikese grupi raskemate liiklusrikkumiste eest näha sarnaselt kuriteosanktsioonidega ette sissetulekupõhine trahv. Need teod on järgmised: liiklusõnnetuse korral sündmuskohalt põgenemine või liiklusõnnetuses kannatada saanud abitus seisundis oleva inimese abita jätmine, kohustusliku peatumise märguande tahtlik eiramine sõidukijuhi poolt (on olnud kahetsusväärseid juhtumeid, kui on hakatud politseiga võidu rallit sõitma), mootorsõidukijuhi poolt lubatud sõidukiiruse ületamine rohkem kui 41 kilomeetrit tunnis ja samuti liiklusõnnetuses osalenud juhi poolt vahetult pärast liiklusõnnetust alkoholi või narkootikumi tarvitamine. Meil on olnud juhtumeid, kui politsei on ilmselgelt nentinud, ja õigusega, et hiljem on võimatu tõendada, kas inimene sooritas süüteo või tekitas õnnetuse joobes olles või tarvitas ta alkoholi pärast seda. Järelikult tuleb niisugust tegevust üldohutuse mõttes täiendavalt tõkestada. Praegu on seadusandja kehtestanud rahalise karistuse korral niisuguseks mõtteliseks piiriks sissetulekupõhise karistuse ja päevamäärapõhise karistuse vahel jooberaskuse mõttes 1,5-milligrammise alkoholisisalduse veres. Nüüd me ei kriminaliseeri kergemas joobes toimunud sõidukijuhtimist, kuid selle eelnõuga nähakse ette, et kui alkoholisisaldus on 0,5–1,5 promilli, siis oleks samuti sissetulekupõhine trahv, nii nagu on üle 1,5-promillise joobe korral, ja kui alkoholisisaldus veres on alla 0,5 promilli, siis jääb trahv päevamäärapõhiseks. Viimane selline süütegu on see, kui sõidukit juhib isik, kellelt on juhtimisõigus ära võetud. Teatavasti on kehtiva õiguse järgi korduva või retsidiivse juhtimisõiguseta sõitmise korral ette nähtud karistus kuriteo eest.
Eelnõus nähakse ette põhimõte, et liiklusrikkujaid saab karistada juhtimisõiguse tingimisi äravõtmisega. Kehtivas õiguses seda võimalust ei ole. Sellega nähakse ette võimalus põhi- või lisakaristusena kohaldatud juhtimisõiguse äravõtmisest tingimisi vabastada. Selleks määratakse inimesele üheaastane katseaeg. Kui ta on tubli ja hoidub väärtegudest, siis juhtimisõiguse tingimisi äravõtmist täitmisele ei pöörata. Tuleb tunnistada, et nagu näitavad uuringud, juhtimisõiguse äravõtmine iseenesest on üks olulisemaid ja mõjusamaid liiklusväärtegude sanktsioone.

Lisaks pikendatakse rahatrahvi tasumise tähtaega. Selle põhjus on arusaadav: lõviosal inimestest on ju kord kuus laekuvad sissetulekud, on see sissetulek siis pension või palk. Kui praegu tuleb trahv tasuda 15 päeva jooksul, siis seda aega nüüd pikendatakse 45 päevani. Järelikult on igal inimesel, kes elatub ühekordsetest igakuistest sissetulekutest ja kellel täiendavaid vahendeid ei ole, võimalus trahv õiguskuulekalt tasuda. Samuti nähakse ette kergem sanktsioon kiirmenetluse korral. Ehk kui väärteoprotokoll vormistatakse kohe kiirmenetluse korras, siis nähakse ette põhimõte, et menetleja peab rahatrahvi kolmandiku võrra vähendama. Riigi huvi on kahtlemata menetlusökonoomika, inimesi püütakse motiveerida kiirmenetlust kasutama.
Peale selle tekib Euroopa Liidu õigusest tulenevalt võimalus kohaldada suuri haldustrahve väärteokaristusena. Need konkreetsed teod on seotud andmekaitsega – selle aasta mais jõustub Euroopa Liidu andmekaitsemäärus – ning finantsvaldkonna süütegudega. Ühtepidi mõjub see hirmutavalt, sest 20 miljonit on ülemmäär, aga tõsiasi on see, et see õigusakt, otsekohaldatav andmekaitsemäärus, on Euroopa Liidus juba vastu võetud. Nii et iseenesest hakkavad õiguskorras need sanktsioonid juba otsekohaldatava Euroopa Liidu õiguse alusel maikuust rakenduma. Ka täna on maksimumkaristusena väärtegude eest ette nähtud 400 000 eurot, aga ükski menetleja ei määra inimesele, kes vales kohas üle tee läheb, karistuseks 400 000 eurot. Karistus on ikkagi seotud teo olemusega. Miks kogu seda andmekaitsereformi üldse vaja on? Selleks, et sisuliselt käivitada Euroopa digitaalset ühtset turgu, kus hakkab rohkem andmeid liikuma, eriti majandustegevuse tõttu. Küsimus on, miks need trahvid nii suured peavad olema. Loomulikult peab seda tüüpi halduskaristuste mõju olema selline, et majandustegevuses osalev isik, kes selle mõjutuse või sanktsiooni osaliseks saab, oleks majanduslikult motiveeritud ebaseaduslikust tegevusest hoiduma. Üleeuroopalises perspektiivis on andmekaitsemäärusega loomulikult silmas peetud globaalseid korporatsioone (Google, Facebook ja muud taolise majandusliku mõjuga institutsioonid). Need on lühidalt kokku võttes põhilised ettenähtud muudatused väärteokaristuste süsteemis. Aitäh!

16:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuste vooru avab Hanno Pevkur.

16:34 Hanno Pevkur
Aitäh, hea minister! Tegemist on kindlasti põhimõttelise õiguspoliitilise muudatusega. Selles eelnõus on mõned positiivsed punktid, mis puudutavad näiteks kiirmenetlust, väärteokaristusest tingimisi vabastamist või ka ositi tasumise võimaluse parandamist. See on iseenesest paindlikkust suurendav. Aga mind huvitab ikkagi trahviühiku sidumine süüdlase sissetulekuga. Millest see valik, et osa väärtegusid on siin loetelus ja osa ei ole? Kas teil on olemas statistiline ülevaade, mis näitab, et suurema sissetulekuga inimesed käituvad ohtlikumalt? Kui palju on teie skeemi järgi neid inimesi, kuriteo toimepanijaid, keda see muudatus mõjutab?

16:35 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Ma arvan, et need süüteod on üldiselt demograafilises keskkonnas läbivalt kättesaadavad, inimestel on võimalik neid sooritada. Ma arvan, et siin väga suuri erinevusi ei ole. Valgekraeline kuritegevus – vaat see on kättesaadav just jõukamatele inimestele. Aga kindlasti ei ole mõte selles, nagu kõrgohtlikud oleksid just nende isikute kuriteod, kelle sissetulek on suurem. Ei, vastupidi, küsimus on ikkagi teos. See tegude kataloog on välja valitud selle järgi, millised teod on eeldatavalt kaasinimestele ohtlikumad. Näiteks, kui ma jätan inimese abitult tänavale vedelema, olles talle autoga otsa sõitnud, joon viina pärast avariid või põgenen tsikliga politsei eest öösel Pirital, siis tegelikult on oluline, et ühiskond on kokkuleppeliselt öelnud, et nende tegude eest ta ei karista kui kuritegude eest. Ma kindlasti toetan seda *ultima ratio* põhimõtet, et me ei kriminaliseeriks õiguskeskkonda üle, aga mõjutus peab olema selline, mis motiveerib inimesi sellisest tegevusest hoiduma. Ma arvan, et selliseid kuritegusid pannakse ühiskonnas läbivalt toime, erinevates sissetulekurühmades, nagu ma olen öelnud ka roolijoodikute puhul. Ma ei oska siin midagi rohkem öelda, ei oska eristada siin ei rahvuse ega soo järgi. Naised on meil õnneks õiguskuulekamad, nii et soo alusel võib neid vahesid sisse tuua, aga mitte sissetulekumäära alusel.

16:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

16:36 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ütlete siin, et eesmärk ei ole trahvisummasid suurendada ja riigi tulu kasvatada, aga olete toonud siin kena tabeli, et nagu naksti on 10 miljonit, isegi juba 11, plaanis kokku saada, purjus juhtide käest 5 miljonit, lubadeta juhtide käest 3 miljonit jne. Samas on näiteks kiirmenetlus, see on kolmandik asjadest, seal saab väiksema karistuse, on võimalik kergemalt pääseda. Kuidas te ikkagi tagate, et arvestataks jõukamate inimeste tegelikku sissetulekut, tegelikku palka? Kui nad ütlevad, et palk on palju madalam, mida te saate teha?

16:37 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Süsteem on täitsa sarnane ja analoogiline sellega – siin ei ole vaja mingit unikaalset süsteemi leiutada –, nagu praegu on süsteem kuritegude eest rahalise karistuse määramisel. Aluseks võetakse isiku deklareeritud möödunud perioodi tulud, politsei on võimeline Maksu- ja Tolliameti andmebaasis tegema konkreetse isiku kohta päringu. See võetakse aluseks. Õiguskomisjonis küsiti ka, kuidas lahendada neid küsimusi, ütleme, peidetud tulud, ümbrikupalk või mingisugused muud salavarandused. See ei ole iseenesest selle muudatuse eesmärk, sellepärast et riik püüab muude poliitikate või ohjeldamistegevustega varjatud tulusid ja sissetulekuid tuvastada. Aluseks võetakse need tulud, mis on deklareeritud. Me eeldame inimestelt õiguspärast käitumist.

16:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, Urve Tiidus!

16:38 Urve Tiidus
Aitäh! Lugupeetud minister! Selliste trahvide mõte on ju tegelikult inimeste käitumist mõjutada ja igasuguseid rikkumisi ennetada. Kas teil on mõne teise riigi eeskujul tuua mõni näide, et sissetulekust sõltuv väärteotrahv on mõjunud nii, et pahategusid tehakse vähem, ei sõideta joobes peaga ega kihutata liiga palju?

16:39 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Vaatame väärteokaristusi Euroopas. Üldine suundumus ja kaasaegne loogika on selline, mille poole ka meie selle eelnõuga liigume. See tähendab seda, et kõrgohtliku tegevuse eest nähakse ette tugevam mõjutus, vähem ohtliku tegevuse korral on mõjutus oluliselt väiksem. Tuleb tunnistada, et see vahetegemine on kehtivas väärteosüsteemis tegelikult palju tinglikum. Me soovime neid äärmusi n-ö rohkem lahku lükata. Mõte on loomulikult motiveerida inimesi õiguskuulekalt käituma. See ei ole maksupoliitika meede tulude loomiseks. Me usume seda, piltlikult öeldes, et kui suurema sissetulekuga inimene tahab kihutada, siis on tal mõistlik kiirust ületada kuni 38 kilomeetrit tunnis, kui ta soovib, et trahv oleks ühekordne ja karistusregistrisse ei läheks, siis on mõtet Tallinna–Tartu maanteel kiirust ületada 19 kilomeetrit tunnis. Riik ütleb, et teatud jõhkramast tegevusest on lihtsalt mõtet hoiduda, selleks et see alternatiiv oleks kohaldatav. Osas riikides on osa nendest tegudest karistatavad kriminaalkorras. Me sellest sooviksime hoiduda, me ei taha täiendavalt kriminaliseerida. Nii et üldine seos on mõjuloogikas täiesti olemas.

16:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Hanno Pevkur, teine küsimus.

16:40 Hanno Pevkur
Aitäh! Hea minister! Ma väga loodan, et te nüüd natuke parandate ennast ja ütlete, et te ei kutsu inimesi üles Tartu maanteel kihutama, rääkides, milline on mõistlik kiiruseületamine ja milline mitte. Aga nii nagu maksumuudatustega on tänane koalitsioon selgelt soovinud n-ö motiveerida inimesi tagasi minema ümbrikupalga juurde, motiveerib ka see muudatus samamoodi inimesi ümbrikupalka võtma, et vältida suuremat karistamist. Te ütlesite ühes oma vastuses, et küsimus on teos. Väga õige! Aga teo tagajärg on ju tegelikult samasugune, sõltumata sellest, kes selle toime paneb. Ma ikkagi ei saanud vastust oma esimesele küsimusele, miks ainult teatud väärtegude korral on trahv sissetulekupõhine ja miks teatud väärtegude korral nii ei ole. Seletage palun lihtsalt lahti! Kui te väidate, et see ei ole

mõeldud tulu saamiseks, kuigi selgelt tegelikult on, siis miks te teete selle muudatuse, millega te tegelikult jälle motiveerite inimesi ümbrikupalga juurde tagasi minema?

16:41 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ei, loomulikult ma kohe õiendan, et keelekasutus ei oleks liiga lodev. Ma kindlasti ei mõelnud seda, et mingisugune kiiruseületamine võiks olla mõistlik. Loomulikult, igasugune õigusrikkumine on ebamõistlik ja ebaratsionaalne inimese iseenda väärikuse ja ka kaasinimeste ohutuse seisukohast. Aga ma tahan öelda, et selle eelnõu üldloogika ja mõte on selles, et teatud ohtlikumat tegevust püütakse tõkestada ja sanktsioneerida intensiivsemalt kui tõenduspõhiselt vähem ohtlikku.
Nüüd ümbrikupalkade küsimus. Ma küll ei jaga seisukohta, nagu Eesti inimesed oleksid eeldatavalt niisuguse hoiakuga, et nad ei ole õiguskuulekad, nagu lähtekoht oleks, et neil on kange kiusatus jätta liiklusõnnetuse ohver abitus seisundis tänavale vedelema, et mõnele inimesele nagu väga meeldiks seda teha. Sõidan inimesele otsa, jätan ta tänavale vedelema ja vaat selleks, et see oleks taskukohane, et seda saaks pidevalt teha, et see ei läheks liiga kalliks maksma, püüan ma kasutada ümbrikupalka – ma ei usu seda. Ma arvan, et sellise väärastunud mõttekäiguga inimesi võib-olla on olemas, aga ma olen kindel, et nad moodustavad ülimalt kitsa vähemuse. Samasugusest loogikast lähtudes võiks heale küsijale vastata, et niisugune filosoofia on sisse viidud ka kuritegude puhul, kusjuures me ei ole püstitanud eeldust, et kui rahalised karistused kuritegude eest on seotud sissetulekuga, siis me eeldame, et Eesti rahvas tahab ohjeldamatult sooritada kuritegusid ja selleks, et see oleks taskukohane, ei deklareeri õiguspäraselt oma sissetulekuid. Sissetulekute deklareerimata jätmine on loomulikult lubamatu, aga need motivaatorid, miks seda tehakse, ma usun, on ennekõike majandusliku iseloomuga.

16:43 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

16:43 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Te ütlete, et tulete varsti välja ka põhimõttega, et finantsvaldkonna kuritegude puhul tuleks arvestada sissetulekut. Aga minu küsimus on see. Kui seadus hakkab järgmise aasta 1. veebruaril kehtima, aga kusagil oktoobris-novembris selgub, et plaan 10 miljonit trahviraha riigieelarvesse saada ei ole täitunud, kas siis antakse politseile korraldus, et 5 miljonit on vaja saada purjus peaga sõitjatelt ja 3 miljonit lubadeta sõitjatelt? Kas siis läheb politsei tänavatele intensiivselt plaani täitma?

16:44 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ei, niisugust plaani küll ei ole. See informatsioon, mis rahaline mõju sellel on või mis on eeldatav mõju statistiliselt või demograafiliselt, on toodud seadusandjale teadmiseks ära. Aga kindlasti ei põhine riigi kriminaalpoliitika olgu siis kuritegude või väärtegude sanktsioneerimisel n-ö tuluarvestusel või normatiividel. Meil on hulk finantsvaldkonna õigusakte, kus nähakse tõepoolest ette rahaliste sanktsioonide kõrged ülemmäärad. Aga ennekõike on need seotud juriidiliste isikute kutsetegevusega: väärtpaberipettused, *inside*-tehingud ja muu taoline. Nende puhul ei ole tegemist niivõrd sissetulekutega ehk äriühingute puhul kasumiga, selle osakaalu alusel seda ei arvestata, vaid tegelikult on Euroopa Liidus põhimõte, et juriidiliste isikute puhul on aluseks neto- või kogukäibe protsent.

16:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas.

16:45 Henn Põlluaas

Aitäh! Ka Soomes on sissetulekutepõhine trahvisüsteem. Ajakirjanduse andmetel on vägevamad trahvid kiiruse ületamise eest ulatunud lausa 300 000 euroni, see on seesama 20 kilomeetrit tunnis. See on viinud ilmselt ka seal (aga meil viib kindlasti) ümbrikupalkadeni, nagu siin juttu on olnud, aga ka selleni, et rikkad on hakanud palkama endale autojuhte, keda siis pannakse kihutama, aga kelle palk on väike, ja rõõmuga makstakse selle väikese palga pealt trahvi. Nii et olukorda see ikkagi ei lahenda. Aga ma

tahan küsida, kas tõesti selle inimese rikkumine, kes saab suuremat palka, on suurem kui väiksemapalgalise rikkumine. Nad teevad täpselt sama asja, aga ühte karistatakse oluliselt karmimalt. Kuidas see õiglusega kokku käib?

16:46 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Need on ühiskonnas kokkuleppelised põhimõtted. Kui inimene sõidab nii, et veres on alkoholisisaldus 1,51 promilli, siis rahaline karistus on sissetulekupõhine, seadusandja on selle aluseks võtnud, kui veres on 1,49 promilli, on päevamäärapõhine. Selle loogika järgi võiksid inimesed olla apteekrid, sest kui neil on ohjeldamatu kiusatus purjus peaga sõita, siis nad mõõdavad, et tulemus jääks sinna vahemikku, või nad võiksid palgata sohvreid. Aga selle meie kokkuleppelise loogika järgi on nii, et 0,5–1,5 promilli ei ole kriminaliseeritud, aga trahv on sissetulekupõhine.
Tegu on loomulikult üks ühik, teod ei saa olla erinevalt kaalutud. Kindlasti arvestatakse süüdlase isikut ja asjaolusid kuriteo eest karistuse määramisel, aga tegu on ikka üks ühik ja seda kuidagiviisi erinevalt kaaluma ei hakata. Rahaliste karistuste mõju, üldpreventiivne mõju, mis seisneb sanktsioonides, mida määratakse selleks, et inimesed hoiduksid sellest tegevusest, on kahtlemata seotud inimese sissetulekuga. Nii nagu ma ütlesin, Euroopa Liidus ei mõõdeta finantsvaldkonna halduskaristuste määramisel Microsofti ja Eesti pagaritöökoda ühe joonega, vaid aluseks võetakse protsent käibest. Ma arvan, et see on ratsionaalne suhtumine. Aga ma tahan öelda veel kord, et kiiruseületamine kuni 20 kilomeetrit tunnis – siin me liigume oma väärteokaristuste reformiga teises suunas. Seda ei kanta karistusregistrisse ja selle eest on ette nähtud automaatselt arvestatav trahv, vastav ühik korrutatuna kilomeetrite arvuga, kui palju kiirust ületati.

16:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Urve Tiidus, palun!

16:48 Urve Tiidus

Aitäh! Lugupeetud minister! Igas sellises seaduseelnõus on kübeke idealismi. Ma arvan, et ka selles eelnõus on idealistlik lootus, et sissetulekupõhised trahvid siiski vähendavad liiklusrikkumisi.
2016. aastal oli näiteks selline statistika, et 0,5–1,49-promillises joobes juhte tabati 3009 korral. Kas te võite teha prognoosi või ennustuse, mismoodi kahe aasta pärast see seadus on mõjunud, kas see arv väheneb, jääb samaks või kasvab? See sõltub muidugi ka politsei tööst.

16:49 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Jaa, loomulikult, üks asi on tabamiste arv, aga teine asi on rikkumised üldkriminoloogiliselt. Ma arvan, et neid numbreid, mis meil täna on, me peame käsitlema ikkagi sellistena, et need meid meie ühiskonna turvalisuse taseme mõttes ei rahulda. Me püüame jätta muljet, nagu tegemist oleks niisuguse nunnu asjaga: ma sõidan ühepromillise joobega Tallinna–Tartu maanteel ja kui mul on suurem sissetulek, siis mulle saab osaks niisugune ühekohus. Kuidas siis nõnda, et rahalise karistuse mõttes läheb see mulle kalliks? Selles mõttes erineb see väga paljudest teistest süütegudest. Ameerika õiguskultuuris, mis on meie omast teatud tüüpi tegevuste puhul radikaalsem, käsitletakse neid ikkagi kuritegudena. Milles on erinevus? Erinevus on selles, et näiteks varguste eest on mul võimalik ennast teatud määral kaitsta. Ma panen uksele turvaluku, panen tööle signalisatsiooni. Muude õigusrikkumiste eest on mul võimalik ennast kaitsta, aga kui Tallinna–Tartu maanteel see torpeedo tuleb seal, üks promill roolis, olen ma tegelikult täiesti kaitsetu, samuti ülejäänud liiklejad. Mina käitun õiguskuulekalt, aga mul jääb üle ainult loota, et temal on õnne ja minul on õnne. Me võiksime öelda, et tuleks jõulisemalt sanktsioneerida muude meetmetega, aga me oleme valinud selle tee, mis lähtub *ultima ratio* põhimõttest, et me ei soovi ülekriminaliseerida.

16:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas.

16:51 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav minister, vabandust kõrvalepõike eest! Kõigepealt tahan teid tänasel emakeelepäeval tänada ühe erakordselt vaimuka väljendi eest, mis tõestas, kuidas lihtsat asja saab

juristlikus kõnepruugis öelda. Te ütlesite, et need süüteod on demograafilises situatsioonis läbivalt kättesaadavad. See oli väga ilus väljend. Aga see selleks. Tõenäoliselt tekitab see eelnõu poleemikat ja on ka juba tekitanud. Kas on uuritud ka avalikkuse suhtumist sellisesse karistusprintsiipi, et siduda karistus sissetulekuga? On meil mingeid andmeid selle kohta?

16:51 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Üldiselt nendes uuringutes, mis me oleme teinud, nii ohvriuuringutes kui ka muudes uuringutes, on olnud nii, et kui rääkida kuritegudest, siis eraldi niisugust avalikku õiglustunnet riivavat olukorda, otsekui meil kuritegude eest ettenähtud sissetulekupõhised rahalised karistused loetaks avaliku õigusega vastuolus olevaks, ei ole küll täheldatud. Kas eraldi on läbi viidud avaliku arvamuse uuringuid konkreetselt selle seaduseelnõu kohta? Vastus on eitav. Aga ma tahan veel kord rõhutada, et kui me räägime rahalistest karistustest, siis sissetulekupõhisus on karistusseadustikus kuritegude eest läbivalt ette nähtud. Rahalised mõjutusvahendid väärtegude korral me jaotame tulevikus kolmeks. Esiteks on automatiseeritud trahvid, mis määratakse nominaalsummas. Neid määratakse kõige vähem ohtlike, oma ohtlikkuse määralt pisemate tegude eest. Teine rühm jääb päevamäärapõhiseks. Kolmas rühm läheb siis sarnaselt kuritegude eest määratavate trahvidega sissetulekupõhiseks. Ma rõhutan üle need teod: kiiruse ületamine üle 40 kilomeetri tunnis, alkoholi tarvitamine pärast avariid, 0,5–1,5-promillises joobes sõitmine ja politsei eest põgenemine. Kui küsida, millised on ühiskonna hoiakud, siis ma pean tunnistama, et see on niisugune tunnetuslik seisukoht, millel ei ole kvantitatiivselt mingeid põhistusi, aga ma arvan, et ühiskond kindlasti mõistab tugevamalt hukka, võrreldes muude väärtegudega, sellise käitumise nagu alkoholi tarvitamine pärast õnnetust või inimesele otsasõitmine ja siis plehkupanemine.

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Henn Põlluaas.

16:53 Henn Põlluaas
Aitäh! Kui me vaatame statistikat, siis näeme, et iga aasta on kasvanud nende inimeste arv, kes ei ole olnud suutelised trahvi maksma ja kes on palunud asendada trahv arestiga. Kuidas te prognoosite, milline on selle seaduse vastuvõtmise mõju sellele statistikale?

16:54 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Ma arvan, et ta mõjutab seda positiivsemas suunas. Inimeste võimekus oma kohustusi täita kasvab väga lihtsatel põhjustel. Kolm meedet. Esiteks, kiirmenetluse korral karistust kolmandiku võrra vähendatakse. Teiseks nähakse ette, et rahaline karistus tuleb 15 päeva asemel täita 45 päevaga. Kolmandaks, mis puudutab ettenähtud tegevusi, mis on seotud rahalise sissetulekuga, siis kui inimesel on madalam sissetulek, siis karistuse rahaline määr ei muutu küll nulliks, ammugi ei saa see miinusesse minna, vaid see jääb pidama päevamääraühiku tasemel. Kui inimesel on kõrgem sissetulek, siis see määr nende koefitsientide ja metoodika alusel kerkib. Selles mõttes nende inimeste maksevõimetust, ma arvan, ei teki.
Õige on see, et on kasvanud nende inimeste osakaal, kes taotlevad teatud tüüpi asenduskaristust. Ma arvan, et neid otsuseid on menetlejad ka langetanud ja selles ei ole midagi ebaloomulikku. Kindlasti ei ole ma nõus selle mõttekäiguga, et kui inimene on vaene, siis see võiks olla legitiimne alus karistusest pääsemiseks. Ma seda mõttekäiku ei taha siin kuidagipidi soosida. Kui on tegu, siis teole peab järgnema mõjutus. Kui inimesel rahalisi vahendeid ei ole, siis on mõjutusteed teistsugused, nagu ühiskondlik töö või ka arest. Aga kindlasti ei saa mõttekäik olla selline, et sõltumata sissetulekust peavad süüteod olema meile kõigile kättesaadavad.

16:56 Aseesimees Enn Eesmaa
Heljo Pikhof, palun!

16:56 Heljo Pikhof
Aitäh! Austatud minister! Ma tahaksin väikest täpsustust. Kui autojuht mõlgib ära teise auto või sõidab oma autoga mõnele postile otsa ning siis laseb sündmuskohalt jalga ja kui ta on rikkam inimene, kas siis ta peab ka selle teo eest rohkem maksma? Kas tema karistus on kangem?

16:57 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Te peate silmas liiklusõnnetuse korral sündmuskohalt põgenemist. Kui ikkagi on toimunud liiklusõnnetus ja inimene põgeneb, siis üldise väärtegude klassifikatsiooni alusel eeldab see tahtlust, kui inimene on tahtlikult sündmuskohalt põgenenud, siis vastus on selline, et ka sel juhul oleks trahv selle eelnõu järgi seotud sissetulekuga.

16:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud minister, teile ei ole praegu enam küsimusi. Juhtivkomisjoni ettekande teeb õiguskomisjoni liige Liisa Oviir. Palun!

16:57 Liisa Oviir
Riigikogu õiguskomisjon arutas karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 586 teisipäeval, 6. märtsil 2018. aastal. Komisjoni istungist võtsid osa Uno Kaskpeit, Hardi Volmer, Liisa Oviir, Raivo Aeg, Toomas Vitsut, Urve Tiidus ja Valdo Randpere. Puudusid Külliki Kübarsepp, Olga Ivanova ja Taavi Rõivas. Kutsutud olid Urmas Reinsalu, ministri nõunik Jan Trei, Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunikud Markus Kärner ja Einar Hillep, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna õigusnõunik Henry Timberg ning Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Tanel Kalmet ja analüüsitalituse nõunik Andri Ahven.
Eelnõu sisu ja eesmärke tutvustas justiitsminister Urmas Reinsalu, märkides, et eelnõuga reformitakse väärtegude eest määratavaid karistusi ja luuakse võimalusi kohaldada Euroopa Liidu õiguses sätestatud haldustrahve. Ta tõi välja eelnõus ettenähtud suuremad muudatused. Üks suuremaid muudatusi on see, et raskemate liikluskuritegude korral seotakse trahviühik süüdlase sissetulekuga. Seni on kehtinud fikseeritud suurusel põhinev rahatrahvisüsteem, mis tähendab, et sarnastel asjaoludel teo toimepannud inimesi karistatakse samasuguses suuruses rahatrahviga. Teiseks, kiirmenetluses kohaldatavat rahatrahvi on plaanis vähendada kolmandiku võrra, aga kiirmenetluse kohaldamise üldine eeldus on, et inimene ise on sellega nõus ja loobub ka võimalusest esitada vastulause. Kolmandaks, eelnõuga võimaldatakse liiklusrikkujaid karistada juhtimisõiguse tingimisi äravõtmisega. Kehtiva õiguse järgi on liiklusväärteo toimepanijat võimalik karistada küll juhtimisõiguse äravõtmisega, kuid sellist karistust ei saa kohaldada tingimuslikult. Tingimisi karistuse puhul määratakse inimesele üheaastane katseaeg, mille jooksul on tal võimalus oma käitumist parandada ja asuda seaduskuulekale teele. Viimane suurem muudatus on see, et leevendatakse majanduslikult vähekindlustatud inimeste olukorda, pikendades rahatrahvi tasumise tähtaega ja soodustades selle tasumist ositi.
Lisaks märkis minister, et eelnõuga täiendatakse karistusseadustiku üldosa nii, et see võimaldaks täita Euroopa Liidu õiguses sätestatud nõudeid ja kohaldada konkreetsetes valdkondades (eeskätt finantssektoris ja andmekaitses) teatud rikkumiste eest senisest kõrgema rahatrahvi ülemmääraga väärteokaristusi. See tähendab, et nii füüsilise kui ka juriidilise isiku puhul nähakse ette võimalus kohaldada kuni 20 miljoni euro suurust rahatrahvi või trahvi, mille suurus vastab väärteo tulemusel teenitud tasu kuni kolmekordsele summale.
Minister lisas, et eelnõuga kaotatakse ka mõned väärteokoosseisud, näiteks piletita sõit õhusõidukis ja taksosõidu eest tasumata jätmine.
Komisjonis toimus arutelu. Urve Tiidus küsis näiteks, kas Eestis võidakse samuti rakendada rahatrahve, mille suurus on kuni 20 miljonit eurot, mille peale justiitsminister ütles, et tõesti on võimalik sellises suurusjärgus rahatrahvi määrata näiteks siseteabe väärkasutamise või turumanipulatsiooni eest.
Jaanus Karilaid palus kommenteerida eelnõu seletuskirja lauset: "Miinimumtöötasu saajale on maksimumtrahvi mõju 2,3 korda raskem kui keskmise töötasu saajale ning tervenisti 8,6 korda raskem kui Eesti Vabariigi ministri töötasu saavale süüdlasele." Urmas Reinsalu selgitas, et kuriteo eest peab karistus olema selline, et inimene hoiduks karistatava teo toimepanemisest. Seda põhimõtet ei rakendata küll väiksemate väärtegude puhul. Markus Kärner selgitas, et arvutamise süsteem on üle võetud kuritegude korral kasutatavast süsteemist, kuid arvesse võetakse ka teisi asjaolusid, näiteks ülalpeetavate arvu vms. Näiteks, kui isik saab netopalgana kätte 500 eurot, siis tema päevamäär oleks – eeldusel, et tal ei ole ülalpeetavaid või maksevõimet vähendavaid laene – 5,9 eurot. Samas, kui isik saab netopalgana kätte 2500 eurot, siis tema päevamäär võib ulatuda 35 euroni. Kärneri hinnangul on trahvimäärade suhe erinevatesse sissetulekutesse sellisel kombel võrdsem.
Rääkisime ka sellest, kas juhtimisõiguse äravõtmise tingimuslik variant on mõnes riigis veel kasutusel.

Justiitsministeeriumi nõunik selgitas, et eeskujuks ei ole võetud ühtegi teist riiki, aga selle muudatuse eesmärk on mõjutada inimesi õiguskuulekamalt käituma. Lisati, et juhtimisõiguse äravõtmine võib tänapäeval mõjutada väga paljude inimeste elusid ja see on karistus, mida juhid tahaksid kõige rohkem vältida. Seetõttu on võimalik, et põhikaristusena määratakse rahatrahv ja lisakaristusena juhtimisõiguse äravõtmine, mis jäetakse tingimisi kohaldamata. Kui aga juhtimisõiguse tingimisi äravõtmise tähtaja jooksul kohaldatakse juhi suhtes taas kord sama karistust, siis need tähtajad liidetakse. Kui uue rikkumise korral juhtimisõiguse äravõtmist ei kohaldata, siis pööratakse täitmisele vaid vana karistus. Raini Laide märkis, et kindlasti muutub selle eelnõu tõttu väärteomenetlus keerulisemaks, ning küsis, kas täiendava ressursivajadusega on arvestatud. Justiitsminister ütles, et menetlejate töömaht oluliselt ei suurene, juurde tuleb teatud koolitusvajadus ja tekib harjumise periood. Mis puudutab aga sissetulekust sõltuvat trahvi, siis Siseministeerium on Justiitsministeeriumiga läbi rääkinud, et see hakkab toimuma MTA andmebaasis tehtavate automaatpäringute põhjal ja vajalikud IT-lahendused tehakse ära, mis tähendab, et täiendava ajaressursi vajadust tegelikult ei ole. Justiitsministeerium lubas, et koostöös Siseministeeriumiga saab tarkvara valmis õigeks ajaks.
Selle peale tegi komisjon konsensuslikud menetlusotsused: otsustati saata see eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märts 2018 kell 16 ning määrata ettekandjaks Liisa Oviir.

17:05 Aseesimees Hanno Pevkur
Hea ettekandja, teile on vähemalt üks küsimus. Heljo Pikhof, palun!

17:05 Heljo Pikhof
Austatud ettekandja, aitäh hea ülevaate eest! Minu küsimus puudutab seda, kas dividenditulu ka arvesse läheb või ei.

17:05 Liisa Oviir
Me dividende konkreetselt ei arutanud. Üldiselt oli justiitsministri seisukoht, et arvesse läheb ikkagi sissetulek, mitte mingisugused muud võimalikud asjad, ei hakata vaatama inimese varandust ega kõike seda, arvesse läheb sissetulek. Samas, kuna dividend ju kuulub sissetuleku hulka, jutt ei ole mitte lihtsalt palgatulust, siis ma eeldan, et see peaks arvesse minema.

17:05 Aseesimees Hanno Pevkur
Aivar Sõerd, palun!

17:05 Aivar Sõerd
Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja, kas te olete kindel, et dividenditulu läheb arvesse? Te praegu rääkisite, et tehakse rakendus, mille abil sissetulekuandmed võetakse maksuameti andmebaasidest. Aga mis maksuameti andmebaasides on? Seal on deklaratsiooniandmed, TSD-d, palgaandmed, võib-olla mingid muud andmed ka veel. Aga üldiselt on ju niimoodi, et Eestis saadud dividende ei deklareerita. Olge nüüd kena ja öelge meile, kas siis dividenditulu võetakse arvesse või ei võeta. Kui dividenditulu arvesse ei võeta, siis ma küsin, miks tehakse sellist vahet, et trahvide määramisel palgatulu arvestatakse, aga dividenditulu ei arvestata.

17:06 Liisa Oviir
Aitäh! Ma proovin olla hea ja ütlen, et kuna seda teemat komisjonis konkreetselt ei arutatud, siis ilmselt on kõige mõistlikum selle küsimusega pöörduda Justiitsministeeriumi poole, kes suudab anda ammendava vastuse.

17:06 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem Riigikogu liikmetel küsimusi ei ole. Oleme ettekanded ära kuulanud, mis tähendab, et saame minna läbirääkimiste juurde. Esimesena on kõnesoovi avaldanud Valdo Randpere Reformierakonna fraktsiooni nimel. Palun!

17:07 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Lugupeetud minister! Selle eelnõu kohta on ühest küljest natuke raske midagi öelda, sest see sisaldab palju erinevaid asju. See on nagu ühepajatoit, kus mõned osised on täiesti vastuvõetavad ja mõistlikud: näiteks see, mis puudutab näiteks kõrgendatud ülemmääraga rahatrahve, mida tegelikult Finantsinspektsioon on ju soovinud juba aastaid, just selleks, et finantssektoris, aga ka andmekaitse valdkonnas teatud väärtegude eest saaks määrata senisest oluliselt suurema ülemmääraga rahatrahve. Teisest küljest, kindlasti peab kritiseerima seda osa, mis puudutab sissetulekutega seotud väärteotrahve.
Kolm minutit võiks juurde saada.

17:08 Aseesimees Hanno Pevkur
Kui see soov on, siis selline võimalus on olemas. Nii et kolm minutit lisaaega. Palun!

17:08 Valdo Randpere
Aitäh! Tegelikult peaks põhimõte olema ju see, et me seadusloomes tegeleme õigete asjadega. Me teame kõik, et seaduse mittetundmine iseenesest ei vabasta vastutusest, aga kui me loome nii palju uusi seadusi, tekitame pidevalt uusi arvestus- ja karistusmeetodeid, siis kuigi see ei vabasta vastutusest, ega see seaduste täitmist lihtsamaks ei tee ja ei vähenda ka seadusrikkumiste arvu. Õigusloome peaks ju tegelema põhimõtteliselt ühiskonnas olemasolevate probleemidega, aga mitte õigusliku nihilismiga ning lihtsalt uute avangutega, mille esilekerkimist minister ei suutnud isegi õiguskomisjonis kuidagi põhjendada. Muuta needsamad väärteokaristused sissetulekust sõltuvaks – milleks seda vaja on? Sellele küsimusele vastust ei saanud. Probleemi päriselus ei ole, probleemi, mida saaks ühendada sellise järeldusega, et kui karistus oleks sissetulekust sõltuv, siis väärteod väheneksid. Me arutasime seda – Liisa küll ei nimetanud seda – ja komisjonis oli ka selliseid väljendeid, et kas siis probleem on see, et väikese sissetulekuga inimesed ei saa purjus peaga ringi sõita. Äkki on! Või kas on ministrid hakanud massiliselt jooma? Millegipärast seaduse seletuskirjas viidatakse just ministrite palkadele, kui rehkendatakse, milline see uus trahvimäär võiks olla. Või kas on lihtsalt tahetud esile kutsuda mingisugust klassiviha? Sel juhul üllatab mind ausalt öeldes see, et seda teeb IRL. Ma ei oleks üllatunud, kui kommunistid – neid ei ole siin – või sotsiaaldemokraadid seda teeksid. Aga seda teeb IRL! Vaatame eelnõu seletuskirja lehekülge 5. Jutt käib kogu aeg ministritest ja miinimumtöötasu saajatest. Sõnagi ei ole sellest, et on olemas ka selline asi nagu karistuse mõjusus. Kas kusagil on keegi üldse arvesse võtnud seda, et näiteks sedasama õnnetut anonüümset ministrit, kellest siin jutt käib, tegelikult mõjutab kõige rohkem ju see, et kui ta midagi toime paneb, siis temast kirjutatakse lehe ühest äärest teise pikki jutte. See on tema karistus, mitte see, et talt võetakse rohkem raha kui mingilt jorsilt, kes Jõelähtmel iga päev purjus peaga ringi kimab. Seejuures olge muidugi ettevaatlikud ka ministritega, sest eelmine nädal me saime teada, et tegelik palgatipp on hoopis Tallinna Linnavalitsuses. Linnapea ja abilinnapea on need, keda võiks aluseks võtta sellises klassiviha tekitamise rehkenduses.
Öelda, et see arvutus on läinud lihtsaks või arusaadavaks, ka ei saa. See on minu meelest nii keeruline. Ma lugesin läbi nii seaduseelnõu kui ka seletuskirja ja ma soovitan teil kõigil seda teha. Tegelikult on see arvutuskäik, kuidas välja rehkendada päevamäära, niisugune paras matemaatika riigieksami ülesanne. Võtke ja vaadake! See ei ole nii lihtne, et paned ainult arvud tabelisse sisse. Ka siin tuli juba välja dividendide küsimus, siis on küsimus alimentidest, ülalpeetavatest, lastest ja värkidest, kõigist asjadest. See on liiga keeruline, selleks et seda kuidagi kergel käel õigustada või et sellest keegi aru võiks saada. Tekibki see probleem, et tegelikult hakatakse natuke selekteerima ja tekitama vahet inimeste vahel: need, kes maksavad ausalt oma makse, ja need, kes ei maksa. Eelnõu seletuskirjas on sõnaselgelt öeldud, et valiti see tee, et ei hinnata elatustaset, kuigi see oleks ju õige, kui tahetakse minna selle tee lõpuni ja tõesti karistada neid pagana rikkureid, kes väärtegusid toime panevad.
Ka minister on korduvalt öelnud, et võetakse ainult paar väärtegu, need kõige hullemad. Nii eelnõus kui ka seletuskirjas on kirjas, et see on ainult esimene samm. See ei välista, et edaspidi hakatakse seda veel tegema. See ei välista ka seda – tõenäoliselt see plaan on –, et mingi aja pärast on kõik väärteod karistatavad sissetulekupõhiselt.
Aga on häid uudiseid ka. Liisa möödaminnes nimetas, et ühistranspordis piletita sõidu eest, õhusõidukis ja taksos sõidu eest tasumata jätmise eest enam trahvi ei tehta. Õhusõidukis sõidate ilma piletita, aga trahvi ei saa. Edu teile! Ma tean, et trammist visatakse jänesed välja, ma loodan, et lennukist mitte. Ja taksos jätate tasumata – ka trahvi pole! Iseenesest on see huvitav mõttekäik, et ainsad kaks transpordiliiki, mis Eestis on tasulised – õhusõit ja taksosõit –, seal enam trahvi ei saa. Varsti tuleb meil

üleriigiline transpordikommunism. Meil on tasuta ühistransport ja tasuta ühistranspordis tasuta sõitmise eest võid trahvi saada.
Lõpetuseks paar refleksiooni emakeelepäeva puhul. See ei ole selle eelnõu leiutis, aga ma avastasin, et on olemas selline sõna nagu "ebaõigussisu". Kes mõtles välja selle sõna – "ebaõigussisu"? Fantastiline! Muidugi, seletuskiri kubiseb kirjavigadest. Me ei hakka fraktsiooni nimel nõudma selle eelnõu esimesel lugemisel tagasilükkamist, küll aga olen ma juba hakanud ette valmistama parandusettepanekuid, selleks et olukord ennistada või jätta endiseks, nii et väärteotrahvid ei oleks sõltuvad sissetulekutest.

17:15 Aseesimees Hanno Pevkur
Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel Mart Helme, palun!

17:15 Mart Helme
Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Ma põhimõtteliselt jätkan sealt, kus eelkõneleja lõpetas. On selgelt tunda valimiseelset atmosfääri ja on selgelt tunda, et selle eelnõuga nuusutatakse selles atmosfääris puhuvaid tuuli. Teiste sõnadega, püütakse meeldida nendele elanikkonnagruppidele, kes tunnevad, et ühiskonnas on puudus õiglusest. Need on vaesemad inimesed, kes ihkavad tänaval näha verd ja tahavad näha, et rikkaid karistataks. Kuna rikastel verd lasta, nagu tehti Prantsuse revolutsiooni ajal, enam hästi ei lubata, siis ärme verd laseme, laseme raha. Võtame neilt raha ära ja võtame neilt raha hästi palju ära. Kui me teeme kindlaks, et nad on Eesti mõistes rikkad, siis võtame veel mitu korda rohkem raha ära.
Ma saan aru, et see ideoloogia pärineb Skandinaavia riikidest. Mul on hea tuttav Soomes, kes iga kord, kui ta peolt tuleb ja on mõne klaasi veini võtnud, paneb rooli naise, kes ei ole veini võtnud, ja ütleb, et kui ta vahele jääks – ta on mulle toonud näiteid –, siis tema sissetuleku tõttu oleks trahv selline, et ta võiks trahviraha eest osta näiteks kiirkaatri. Ta on rikas inimene. Rikas inimene, kellel lastakse kõvasti raha-aadrit.
Kas meie ühiskond on nii rikas, kas meie ühiskond on varanduslikult nii kihistunud, see on muidugi omaette teema. Mulle tundub, et ei ole. Mulle tundub, et selle eelnõu puhul on meil väga selgelt tegemist populismiga. Kui siin saalis aeg-ajalt räägitakse kriitiliselt sellest, et on tegemist asendustegevuse ja ülereguleerimisega, siis selle eelnõu kohta sobivad need kaks sõna väga hästi. On tegemist asendustegevusega ja on tegemist ülereguleerimisega. Seetõttu olen ma väga kriitiline selle eelnõu suhtes, igavaks Põhjamaaks muutumise suhtes, kus inimesi karistatakse nendelt raha äravõtmisega. Samal ajal, kui me oleme maksude poolest kerkinud Põhjamaade tasemele – ütleme siis, selle poolest, kui suur on maksuprotsent sissetulekutega võrreldes, üle 50% me maksame koos kaudsete maksudega oma sissetulekutest ära –, ei ole meie sissetulekud kerkinud Põhjamaade tasemele. Seetõttu ma arvan, et ka trahvipoliitika ei peaks jõudma samale tasemele kui Põhjamaades, kuigi võib-olla teatud ühiskonnakihtides niisuguse rahalise vere igatsus on väga suur. Kutsun üles sellest lühinägelikust populismist hoiduma. Meie fraktsioon küll seda eelnõu sellisel kujul ei toeta.

17:18 Aseesimees Hanno Pevkur
Rohkem fraktsioonidel kõnesoove ei ole. Kas härra minister soovib veel midagi täpsustada? Ei soovi. Siis oleme läbirääkimised lõpetanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 586 esimene lugemine lõpetada. Oleme esimese lugemise lõpetanud. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märtsi kell 16.

---

11. 17:19 Advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (583 SE) esimene lugemine

17:19 Aseesimees Hanno Pevkur
Järgmine päevakorrapunkt on nr 11, Vabariigi Valitsuse algatatud advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 583 esimene lugemine. Kõnetooli on oodatud justiitsminister Urmas Reinsalu. Palun!

17:19 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav Riigikogu aseesimees! Lugupeetavad rahvaesindajad! Ilusat emakeelepäeva kõigile! Tegelikult ei sisalda see eelnõu endas terminit "ebaõigussisu", aga tuleb öelda, et sõna "ebaõigussisu" on küll täiesti legitiimne karistusõiguse dogmaatika termin. Siin ei ole midagi tahtmatut. Esmapilgul võib see populaarse kirjanduse lugejale tunduda kohmaka sõnana keele ilu mõttes, aga ma arvan, et erialakeeles, kus kõneldakse väga tõsistest sanktsioonidest, on lisaks sellele, et keele puhtus võib ohtu sattuda, kindlasti oluline termini täpsus. Seda terminit sisustati Vene ajal ühiskonnaohtlikkusena.
Aga see eelnõu käsitleb tegelikult justiitshalduse probleeme. Eelnõus on ette nähtud muuta protseduure, mis puudutavad notareid, kohtutäitureid, pankrotihaldureid, patendivolinikke, vandetõlke ja advokaate. Nimelt nähakse ette teatud ülesannete üleandmine riigilt avalik-õiguslikele kutseühendustele: eksamite korraldamine, ameti- või kutsetegevuse peatamine ja taastamine, asendamine, atesteerimine, välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamine. Eelnõus tehakse ettepanek anda need ülesanded patendivolinikele ja vandetõlkidele üle nõnda, et tulevikus moodustataks riigistava tegevuse asemel nii patendivolinike koda kui ka vandetõlkide koda. Lisaks on kõne all mõnede vabade elukutsete elu reguleerimise küsimused. Näiteks see, et notariaadiseadust täiendatakse notari ametist tagandamise uue alusega. Edaspidi on võimalik notar ametist tagandada ka juhul, kui notari suhtes kuulutatakse välja pankrot või kui pankrotimenetlus lõpetatakse raugemise tõttu. Samuti on ettepanek seadusandjale arutada ja kaaluda järgmist küsimust ning kujundada selles asjas seisukoht: nimelt, kas tuleks kohtutäiturite ja notarite registri pidamine, millega tegeleb Maksu- ja Tolliamet, anda vastavate kutsekorporatsioonide pädevusse. Niisuguse registri pidamine oma sisu poolest Maksu- ja Tolliameti põhifunktsioon kahtlemata ei ole.
Üldkokkuvõttes luuakse kaks eraldi kutsekoda ja antakse neile n-ö enesekorraldusõigusel põhinev ülesanne oma kõrgendatud hoolsusnõuetega kutset omavalitsuslikult korraldada ning nähakse ette rida tehnilisi muudatusi, mis on seotud eespool nimetatud vabade elukutsete tegevuse korraldamisega. Aitäh!

17:23 Aseesimees Hanno Pevkur
Urve Tiidusel on teile küsimus. Palun!

17:23 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kui te komisjonis seda eelnõu tutvustasite, siis oli kohal Vandetõlkide Koja esindaja ja arutelu käigus kõlas mitmel korral selline sõna nagu "sundkojastamine". Vandetõlkide Koda ei olnud väga rõõmus selle seadusmuudatuse üle, et nad peaksid nüüd sellise ametliku koja moodustama. Kas te natuke kommenteerite nendele, kes komisjoni istungil ei osalenud? Miks see siiski tundub neile nagu sundkojastamisena?

17:23 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Erinevatel vabadel elukutsetel on tegelikult olnud erinev huvi. Vabanemisjärgselt moodustati esimese kutsekojana advokaatide koda, sellel kutsekojal olid väga tugevad traditsioonid sõjaeelsel ajal, aga ka vene ajal täitis advokaatide kolleegium seda kutseorganisatsiooni rolli. Üldiselt on olnud nii, et enamikul juhtudel soovivad vabade elukutsete esindajad ise saada autonoomset pädevust oma tegevust korraldada. Vandetõlkide puhul on Justiitsministeeriumi praegune vaade selline, et on tekkinud kriitiline hulk vandetõlke. Me prognoosime, et pärast üleminekuperioodi lõppu, 2020. aastast, kui see koda rakenduks, peaks neid olema üle saja.
Kui me küsime, kas see on sundkojastamine, siis eks täna ole selles mõttes tegemist sundriigistamisega. On järelevalve nende inimeste tegevuse üle, kui nad tahtlikult, teadvalt teevad valetõlke, siis tekib kahtlemata vastutuse küsimus ja see tegu võib väga palju kahju tuua. Kui täna on see olukord, ütleme, sundriigistatud, siis seda kõnepruuki kasutades saab öelda, et see on sundkojastamine. Aga kui me räägime sellest, kas tekib mingeid järelevalve lisaaluseid või nende tegevust oma olemuselt kuidagi piiratakse, võrreldes kehtiva olukorraga, siis vastus on eitav. Me paneme ette anda need järelevalve- või korralduslikud ülesanded, mis on riigi käes, kojale endale. Ma ei salga ja ka komisjonis ma väljendasin seda, et nende seisukoht oli skeptiline. Nad leiavad, et nad peaksid tegelema tõlgitegevusega, ja nad on väljendanud oma kõhklust, et nad oleksid huvitatud niisuguste ülesannete täitmisest, niisugustest koja halduslikest sisemistest küsimustest nagu eksamite vastuvõtmine ja ka distsiplinaarjärelevalve menetlused. Ma olen väljendanud ka seda seisukohta eelnõu arutamise käigus, et neid võiks täiendavalt majanduslikult toetada ning need reeglid üle vaadata. Kindlasti ei saavutanud me eelnõu menetlemise

käigus kooskõlastusringidel seda, et enamik vandetõlke oleks öelnud, et jah, õudselt vahva, me tahame, et selline asi tuleb, aga me otsime dialoogi ka eelnõu parlamendis menetlemise käigus. Kindlasti on keeruline niisugust asja tekitada, kui selline vastuseis säilib ja võib-olla kasvabki. Üldine loogika on Justiitsministeeriumil 20 aastat olnud, et vabad elukutsed püüavad ennast ise korraldada. Ministeerium usaldab vandetõlke, usub, et nad saavad hakkama, aga hetkel on vandetõlgid ise skeptilised, kas nad saavad sellega parimal moel energiat kulutades hakkama. Aga üldine loogika on, et meil on vabade elukutsete enesekorralduse põhimõte. Miks seda varem pole olnud, kui vandetõlgi seadus kehtib juba 2007. aastast? Eeldus on see, et on vaja teatud kriitilist massi, kolme inimesega seda koda teha oleks imelik või pentsik.

17:27 Aseesimees Hanno Pevkur
Peeter Ernits, palun, teie kord!

17:27 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Enne kõlas siin mõiste "sundkojastamine" ja te praegu kordasite, et tegelikult vabade elukutsete esindajad võiksid otsustada. Aga samas loen ma siit, et kuigi advokatuur ütleb, et aukohtu liige võiks olla ka kohtunik, see muudaks asja läbipaistvamaks ja usaldusväärsemaks, kuna niikuinii kohtunike poole mingil hetkel pöördutakse, ütlete teie, et unustage ära, ainult advokaadid võivad seal olla, ei mingid kohtunikud ega muud tegelased. Miks nii?

17:28 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Konkreetne küsimus puudutas advokatuuri aukohut. Omal ajal, 1990. aastatel nendes kollegiaalsetes organites olid ka teiste õigusametite esindajad. Mis oli selle mõte? Ma ei saa öelda, et riik usaldas toona vähem, kuid kindlasti sooviti tagada ka avaliku huvi väljendumist, sooviti, et koosseis oleks mitmekesisem ega tekiks niisugune – teatud risk on alati – tsunftisisene olukord, sooviti seda veidike väljastpoolt tasakaalustada. Selle eelnõu menetlemisel oli – ma tunnustan seda, et küsija on kooskõlastustabeliga tutvunud – esialgses versioonis kirjas, et praeguses olukorras on meie hinnangul advokatuur oma mastaabilt – seal on 1000 liiget – väga mitmekesine, sisedemokraatia seal realiseerub ja kõik on professionaalsel tasemel, ning me panime ette teiste institutsioonide esindajatest loobuda. Tegelikult on ju kohtuniku põhiülesanne kohut mõista, palka saab ta selle eest, eks tal oleks teatud väike lisakoormus, kui tuleks seal käia. Aga advokatuur protestis ja mis meil üle jäi, nii et me arvestasime seda. See tähendab, et esitatud eelnõu järgi jääb aukohtusse neli advokatuuri üldkogul valitud vandeadvokaati, kaks kohtunike täiskogul valitud kohtunikku ja üks õigusteadlane, kes on õiguse õppesuunal vähemalt riiklikult tunnustatud magistrikraadi andva kõrgkooli õppejõud. Nii et seitse liiget, kellest enamik on advokatuuri esindajad, aga kolm liiget on väljastpoolt advokatuuri. Me seda advokatuuri ettepanekut arvestasime.

17:29 Aseesimees Hanno Pevkur
Tarmo Kruusimäe, palun!

17:30 Tarmo Kruusimäe
Tänan, hea asespiiker! Hea ettekandja! Kas Justiitsministeerium jätab ka mingi tagaukse, selleks puhuks, kui ta näeb, et mõni nn vabade ametite koda liigselt tsunftistub, nii et ta muudab enda otsustega iseennast juba mittejätkusuutlikuks? Ma toon näite. Kui meil tekib vajadus leida mõne spetsiifilise keelegrupi jaoks vandetõlke, aga vastavalt tsunfti enda kehtestatud reeglitele keegi teine võib-olla ei kvalifitseeru, siis meil ei olegi midagi teha, inimesed peavad lihtsalt naaberriigist seda vandetõlgiteenust sisse ostma.

17:30 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Selline üldjärelevalvepädevus ministeeriumil säilib. See on see loogika. Nad korraldavad oma tegevust ise, teevad kutsekvalifikatsiooni koolitust, mis on hästi oluline, jälgivad oma eetiliste standardite järgimist, annavad hinnanguid distsiplinaarsetele üleastumistele ja samuti tuvastavad

isikute keeleoskuse taset. Kui leiab aset ükskõik millise korporatsiooni seadusega vastuolus olev tegevus, siis on järelevalvepädevuse raames ministril kindlasti kohustus sekkuda ja järelevalvemenetlus algatada. Seda on ka ette tulnud.

17:31 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister! Riigikogu liikmetel teile ... Siiski-siiski. Henn Põlluaas, teinekord palun natukene nobedamalt! Palun!

17:31 Henn Põlluaas

Aitäh! Ma loen notariaadiseaduse muutmise juurest, et § 21 lõige 2 reguleerib notari asendaja nimetamise võimalust muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanike hulgast. Kust selline asi tuleneb? Kas meil endal ei ole tõesti inimesi ja miks peaks teiste riikide inimesi võtma meile asendajateks?

17:32 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Siin ei ole tegemist mingisuguse niisuguse küsimusega, mis puudutab ... Te viitasite eelnõu paragrahvile. Vabandust, millisele paragrahvile? Kuna eelnõus on need muudatused punktidena toodud, siis mis paragrahv? Eelnõus on muutmise seadus oma numeratsiooniga ja seadustes, mida muudetakse, on oma numeratsioon. Seda selleks, et ma saaksin korrektselt vastata. (Henn Põlluaas kommenteerib saalist: "Notariaadiseaduse § 21 ...")

17:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Vabandust, härra Põlluaas! Kas teil on teine küsimus? (Henn Põlluaas saalist: "Ei, ta küsis ja ma vastan.") Nii me nagu siin ...

17:33 Justiitsminister Urmas Reinsalu

(Naerab.) Kuidas nüüd protseduuriliselt õige on, et mitte härra Põlluaasaga läbisegi rääkida? Jah, tõepoolest, siin on tegemist ... (Henn Põlluaas saalist: "Lehekülg 15 seletuskirjas.") Härra Põlluaas on seaduseelnõuga põhjalikult tutvunud. Siin ei ole mingisugust spetsiifilist muudatust, mis näeks ette olemuslikku muutust võrreldes kehtiva olukorraga. Üldiselt on olukord selline, et on olemas avaliku teenistuse seadus ja Euroopa Liidus on võimalik kehtestada piiranguid avaliku teenistuse seaduses. Meil on teatud hulk riigiametnike kohti, kus ei saa töötada teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanik. Eeldus on, et Eesti kodakondsus on vajalik, et väljendada spetsiifilist, erilist suhet Eesti Vabariigiga. Vabade elukutsete, näiteks advokaatide puhul kehtib iseenesest tööjõu vaba liikumise põhimõte, et ka teise Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikud saavad neid ameteid pidada, advokaatide puhul on see põhimõte ette nähtud. Kui küsimus on selles, kas meil on notarite defitsiit, et nüüd teise Euroopa Liidu liikmesriigi inimesi on ohtralt siia notariks tulemas, siis arvestades seda, et kehtivad ka keele- ja muud kutsestandardid, siis ma võin küll öelda, et lähemas tulevikus ei ole plaanis notarite konkurssi välja kuulutada.

17:34 Aseesimees Hanno Pevkur

Nüüd on Riigikogu liikmetel küsimused otsa saanud. Aitäh! Enne kui läheme läbirääkimiste juurde, on juhtivkomisjoni ettekanne. Palun, juhtivkomisjoni nimel Raivo Aeg!

17:35 Raivo Aeg

Hea juhataja! Head kolleegid! Ka seda seaduseelnõu käsitles õiguskomisjon oma 6. märtsi istungil. Eelmise eelnõu arutelul juba loeti ette, kes istungil osalesid, ma ei hakka seda uuesti ette lugema. Selle päevakorrapunkti all käsitleti siis tõepoolest advokatuuriseaduse, kohtute seaduse, kohtutäituri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle eelnõu käsitlemise juures viibisid kutsututena justiitsminister Urmas Reinsalu, ministri nõunik Jan Trei, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna vabakutsete talituse juhataja Gunnar Vaikmaa ja sama talituse nõunik Maret Saanküll, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja kutsekogu juhatuse liige Jüri Truuts ja kantsler Kristi Hunt, Eesti Advokatuurist jurist Katrin Kose ning MTÜ-st Vandetõlkide Koda juhatuse liige Maris Järve ja vandetõlk Taivo Liivak. Eesti Keskerakonna fraktsiooni nõunik Alina Kutšerova oli ka veel seal juures.

Nagu minister siin rääkis, eelnõu kohaselt on päevakorral kahe kutsekoja moodustamine. Justiitsministeeriumil on soov vähendada oma ülesannete mahtu just vabade õiguselukutsete esindajate töö korraldamisel. See puudutab eeskätt eksamite korraldamist, ameti- või kutsetegevuse peatamist ja taastamist, asendamist, atesteerimist, välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamist ja kantseleitöö iseloomuga tööülesannete täitmist. Eesmärk on anda need ülesanded üle avalik-õiguslikele kutseühendustele.
Eelnõu näeb ette luua avalik-õiguslikud juriidilised isikud patendivolinike koda ja vandetõlkide koda. Kui patendivolinikud olid oma kutsekoja loomise suhtes küllaltki positiivsed, siis nagu siin juba jutuks oli, vandetõlgid sellesse sugugi nii positiivselt ei suhtunud. Selle üle oli ka õiguskomisjonis kõige pikem diskussioon. MTÜ Vandetõlkide Koda seisukohti tutvustas komisjonile Maris Järve. Nad leiavad, et selle seaduse jõustumisega tekib teenuse kättesaadavuse vähenemise oht ja see võib lisada teenuse hinda. Justiitsministeerium lähtub eeldusest, et vandetõlkide tõlketurg on kasvamas, kuid Maris Järve hinnangul ei ole see sugugi niimoodi, sest Euroopa Liidus on dokumendiringlus lihtsustunud ning meie ametnikud võivad vastu võtta ka võõrkeelseid dokumente. Samas märkis Järve, et praeguse MTÜ-ga on saanud ühineda kõik selleks soovi avaldanud vandetõlgid, ülejäänud tegutsevad iseseisvalt, aga eelnõu kohaselt peavad kõik vandetõlgid olema loodava koja liikmed. Samuti juhtis proua Järve tähelepanu sellele, et avalik-õiguslikule kojale pannakse eelnõuga mitmeid ülesandeid, mille täitmiseks on vaja ressursse. Ta juhtis tähelepanu ka sellele, et kuigi eelnõu märgib, et loodaval kojal ei pea olema bürood ja töötajaid, ei kujuta nad ette, kuidas ilma nendeta saaks korraldada vandetõlkide eksameid või luua kontaktpunkti, mis oleks avatud tavapärasel tööajal. Veel tõi ta välja, et MTÜ Vandetõlkide Koda liikmemaks on praegu viis eurot, kuid ka see on paljude vandetõlkide arvates liiga suur, arvestades vandetõlkide töö eest saadavat tulu, ja paljud pole selle viieeurose liikmemaksu tõttu MTÜ-ga liitunud. Ta tõi välja asjaolu, et kuna riigi toetust loodavale kojale ette ei ole nähtud, siis ilmselt hakkab liikmemaks olema edaspidi kõrgem kui praeguse MTÜ liikmemaks viis eurot. Sellest ressursimurest oli palju juttu. Ta leidis veel kord, et iseseisev vandetõlkide koda ei ole jätkusuutlik ega suudaks oma tegevust iseseisvalt rahastada ja korraldada.
Justiitsministeeriumi esindaja Gunnar Vaikmaa sõnul ei soovi ministeerium turgu reguleerida, kuid neil puudub vandetõlke esindav tugev koostööpartner. Kokku on Eestis 91 vandetõlki ja vaid kolmandik neist on MTÜ Vandetõlkide Koda liikmed. Samuti selgitas ta, et ministeeriumil on keeruline tegeleda vandetõlkide järelevalvega ning nende kutsestandardi ja atesteerimisega sellisel viisil, et vandetõlgid sellega rahul oleks. Ministeerium on seisukohal, et loodav koda saaks ise oma töökorralduse loomisega ja eesmärkide seadmisega hakkama palju mõistlikumalt.
Taivo Liivak märkis, et mõned vandetõlgid tegutsevad FIE-na, mõned on loonud OÜ-sid ning mõned on palgatööl. Ka tema arvas, et loodav n-ö avalik-õiguslik koda ei pruugi toimima hakata. Liivak mõistis Justiitsministeeriumi soovi vähendada oma ülesandeid, mis on seotud vabade õiguselukutsetega, kuid juhtis tähelepanu, et vandetõlgi institutsioon ei ole kehtiva regulatsiooni järgi siiski ülejäänud kutsetega võrreldav õiguselukutse. Soovitud eesmärke on võimalik saavutada oluliselt vähem koormavate lahendustega, milles vandetõlgid võiksid koos Justiitsministeeriumiga enne eelnõu koostamist kokku leppida. Seetõttu oli ta seisukohal, et vandetõlke puudutav osa tuleks eelnõust välja jätta.
Komisjoni esimees Jaanus Karilaid küsis, kas probleemi võiks lahendada see, kui Justiitsministeerium töötaks välja teenusestandardid ning eraldaks vandetõlkidele konkreetse ressursi. Minister Reinsalu sõnas, et Justiitsministeeriumi arvates saaksid vandetõlgid oma töö korraldamisega paremini hakkama kui ministeerium. Ta lisas, et kui vandetõlgid leiavad, et dialoog ministeeriumiga pole olnud piisav, siis tuleb seda tunnet usaldada, ning palus ministeeriumi ametnikel pidada eelnõu esimese ja teise lugemise vahel vandetõlkidega täiendavaid dialooge.
Valdo Randpere palus täpsustada, millist probleemi eelnõu lahendada püüab. Minister Reinsalu vastas, et riik võiks tegelda üksnes nende ülesannetega, mis on vältimatult vajalikud. Tõlkevaldkonna järelevalve ja kvaliteedi tuvastamine ministeeriumi hinnangul nende hulka ei kuulu. Gunnar Vaikmaa juhtis tähelepanu, et kui seni tegelesid võõrkeelest eesti keelde tõlkimisega notarid, siis edaspidi saavad selle turu endale vandetõlgid ning see aitab neil ka sissetulekut kasvatada.
Urve Tiidus tundis huvi, kas advokaadid ja pankrotihaldurid on oma keskse ühingu moodustanud vabatahtlikult. Reinsalu vastas, et advokaadid on teinud seda vabatahtlikult. Gunnar Vaikmaa täiendas, et pankrotihaldurite koja loomine nii väga vabatahtlik ei olnud, sellele eelnes päris tuline debatt.
Jüri Truuts andis teada, et Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda teeb ettepaneku teha eelnõus mõned muudatused. Esimene ettepanek puudutab kohtutäituri seaduse § 74 muutmist. Nende arvates

diskrimineerib lõige 1 kutsekoja liikmeid tasu saamisel, kui nad tegutsevad likvideerijana ning saneerimisnõustajana, võrreldes nendega, kes ei ole kutsekoja liikmeid. Ettepanek puudutabki sedasama tasude maksmist ja sissenõudmist, eesmärk on diskrimineeriv situatsioon lõpetada. Teine ettepanek puudutab täitemenetluse seadustiku § 100 lõiget 4 ja täiendava lõike 4^1 lisamist. Lõige 4 sätestab kohtutäiturite korraldatud enampakkumisega seonduvat, täiendav lõige 4^1 käsitleb pankrotihalduri korraldatud enampakkumisega seonduvat. Minister lubas, et ministeerium analüüsib nimetatud ettepanekuid.
Katrin Kose andis teada, et Eesti Advokatuur palub advokatuuriseaduse § 26 lõike 3^1 lõpust ära jätta fraasi "või kes on töötanud kohtute seaduse § 66 lõike 6 teises lauses nimetatud ameti- või töökohal". Advokatuuriseaduse § 26 lõike 3^1 muudatuse eesmärk on ühtlustada endiste advokaatide, kohtunike ja prokuröride advokatuuri astumise nõudeid. Maret Saanküll andis teada, et ministeerium on soovinud ühtlustada kohtute seaduse sõnastust, ning lisas, et sellega ei kohustata advokatuuri juhatust millekski, küll aga antakse teatud isikutele teatud juhtudel võimalus saada advokaadiks ilma advokaadieksamit sooritamata. Minister Reinsalu selgitas, et Justiitsministeerium soovib, et kõrgemate õigusvaldkonna elukutsete vahel oleks võimalik vabalt liikuda. Ta pidas silmas isikuid, kes on sooritanud kohtunikueksami, advokaadieksami või prokurörieksami. Minister möönis, et võib-olla tuleb täpsustada kohtute seaduse vastavat sätet.
Lõpetuseks, komisjoni esimees Jaanus Karilaid andis teada, et õiguskomisjon ootab eelnõu 583 esimese ja teise lugemise vahel advokatuuri ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esitatud ettepanekutele Justiitsministeeriumi hinnanguid. Ühtlasi leidis Karilaid, et ministeerium võiks ka rahaliselt panustada vandetõlkide koja loomisse.
Konsensuslikult jõuti otsusele teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda täna, 14. märtsil 2018. Konsensus valitses ka selles, et esimene lugemine tuleks lõpetada. Konsensuslikult määrati ka muudatusettepanekute esitamise tähtaeg, s.o 5. aprill 2018 kell 16. Ettekandjaks määrati Raivo Aeg. Aitäh!

17:48 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea ettekandja, Riigikogu liikmetel teile küsimusi ei ole. Nüüd on aeg läbirääkimisteks. Reformierakonna fraktsiooni nimel Valdo Randpere, palun!

17:48 Valdo Randpere

Lugupeetud eesistuja! Head vähesed kolleegid! Austatud minister! See refleks on minus kui liberaalis täiesti olemas: kui ma kuulen, et kusagil midagi tsunftistatakse, kojastatakse või, veel hullem, sundkojastatakse, siis mul läheb kohe mõte sellele, et see on tegelikult turupiirangu, turutõrke sünonüüm. See juba iseenesest toob kaasa selle, et ma olen ettevaatlik ja tahan väljendada ka kogu fraktsiooni nimel meie teatud skepsist sellise eelnõu suhtes. Ma saan aru, et inimesed moodustavad kodasid ja ka vabade elukutsete esindajad moodustavad kodasid, aga see sünnib reeglina vabatahtlikult. Praegu ei paistnud seda vabatahtlikkust mitte kusagilt. Komisjonis olid kohal inimesed, kes olid tõesti täiesti õnnetud. Kui enne siin minister rääkis mingist asjast, mis ei ole nunnu, siis komisjoni istungi selle osa kohta võib küll öelda, et seal istusid nunnud inimesed, kes olidki täiesti õnnetud sellepärast, et neid sunnitakse kojastuma. See oli peaaegu nagu sundkollektiviseerimine. See ei ole üldse vale paralleel, ausalt öelda. Ma küsisin ka komisjonis ministri käest, aga ma ei saanud head vastust, kui palju siis ministeerium sellise muudatusega kokku hoiab mingit raha või ressurssi. Seda arvutust polnud keegi teinud. Vaadati küsivalt üksteisele otsa, keegi ei osanud kosta ei kippu ega kõppu. Tegelikult võikski see olla lähtepunkt, ühest küljest, et saaks lahendatud mingi probleem, olgu see siis kas või finantsiline, ja teisest küljest, et oleks mingi arusaam, kui palju see siis maksab praegu ja kui palju või kui vähe see maksab hiljem. Aga kuna seda arusaama ka ei ole, siis mina hakkasin paratamatult mõtlema Eesti Vabariigi põhiseaduse peale. Ma küll ei väida, et siin on põhiseaduse rikkumine või isegi riive, aga põhimõtteliselt on ju nii, et Eesti Vabariigis on inimestel õigus koonduda liitudesse, neil ei ole kohustust seda teha. Sellepärast mulle ka see mõte ei meeldi. Ma tahaksingi siin ministrile ja ministeeriumile südamele panna, et valige üks kahest alternatiivist: mõelge asi läbi ja tehke nii, nagu vandetõlgid soovisid, ehk võtke vandetõlkide koja osa sellest eelnõust täiesti välja, või leidke neile materiaalne ressurss ja andke abi, selleks et aidata neil toime tulla nende ülesannetega, mida te nende kraesse veeretate. See, et eelnõu annab vandetõlkide koja liikmele võimaluse mitte maksta

liikmemaksu, kui tal ei ole selleks ressurssi, ja seda kolme aasta jooksul, ei ole lohutus. Aidake neid ressurssidega, muidu on see tõesti sundkollektiviseerimine. Aitäh!

17:51 Aseesimees Hanno Pevkur

Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel Tarmo Kruusimäe, palun!

17:52 Tarmo Kruusimäe

Hea aseesimees! Ma räägiks pigem enda seisukohast. Esimene kord, kui ma puutusin kokku nn vabade elukutsetega, oli siis, kui liidu tegid Eesti pressifotograafid, kellest mitmeid ma teadsin. Ma ei saanud sellest aru. Mehed, mille jaoks teil seda vaja on? Miks te tahate kutsestandardit kirjutama hakata? Ma olin nimelt enne seda oma eelneva töö tõttu olnud lähedalt seotud sellega, kui tehti noorsootöötaja kutsestandardit ja ma mäletan seda, kui läks lahti selle kirjutamiseks. Pressifotograafid seletasid mulle selle kiirelt ära. Praegu on nii, et igaüks võib mobiiliga pildistada, pressifotograafile on pildistamine aga leib, see ei ole jagamisteenus, et igaüks pildistab ja saab selle asja pressis avaldatud. Seda enam, et pressifotograafidel on eetilised tõekspidamised, mida nad on alati teadnud, aga milles nad ei ole veel omavahel kokku leppinud: mida nad ei pildista, milliseid pilte nad ei anna enda tööandjale. Ütleme näiteks, inimrümp, kui inimene on siit ilmast lahkunud – kas seda kajastatakse või mitte? Täna läheb keegi mobiiliga sinna juurde, saab pildi eest 35 eurot ja kogu lugu. Sinna juurde midagi veel kirjutatakse. Samas olen ma väga palju tegelenud MTÜ-dega. Minu poole pöörduvad paljud ja ütlevad, et see tsunftistumine on juba selline, et isegi küünetehnikud kirjutavad endale praegu kutsestandardeid, mille tulemusena pooled küünetehnikud ei ole küünetehnikud. Ja see teine pool kirjutab juba endale küünetehniku kutsestandardeid, mille alusel nemad just oleksid küünetehnikud ja teised ei oleks küünetehnikud, vaid küünetehnikute salongide esindajad. Seega, mingi buum on lahti läinud. Kõik siblivad ja toimub võidujooks, kes on õige, kas Eesti miss või miss Estonia.
Riigikoguna me peaksime neid asju tajuma. Üks murekoht oli siis, kui me rääkisime, kuidas vabatahtlikele sporditreeneritele anda 25 eurot, mis võiks 52 korda aastas olla maksuvaba. Hea mõte! Aga siin mõne teise spordiala inimesed hääletasid vastu. Te saate aru: miks tema saab, aga miks meie ei saa? See kandub siit Riigikogust ka kuskile kaugemale.
Mina toetan seda, kui riik ütleb, et ta võtab enda kanda ainult need ülesanded, mis on hädavajalikud, ja kõik teised usaldab nn vabadele elukutsetele. See on hea mõte. Ma ei toeta seda mõtet, et riik peab neid vabasid ühendusi kogu aeg rahaliselt poputama. See on õpitud abitus. Kui rahavoog lõpeb ära, kas siis seda vajadust enam ei ole? Ma olen selle vastu kogu aeg olnud ja tänu sellele on mõningad organisatsioonid mind juba kuulutanud *persona non grata*'ks, sest ma arvan, et inimesed kogunevad vabast tahtest ja raha ei ole see, mis väljendab vaba tahet. Kui raha saab otsa, siis saab tahe otsa – miks te siis üldse kokku tulete? Siis öelgegi, et teie huvi on ainult raha saada.
Ma tahan öelda Jaanus Karilaidile õiguskomisjonist, et menetlemisaeg võiks olla natukene pikem. Ma usaldan õiguskomisjoni. Õiguskomisjon võiks need olukorrad läbi mängida. Kas siis miss Estonia või Eesti miss – mille alusel see nii on? Või jääbki üks ja sama, see petmine, ja see, kuidas keegi hääletab, sõltub sellest, kes on selle survegrupi lobistaja ja kes ei ole?
Seega, probleem on juba olemas. Kõik kirjutavad kutsestandardeid. Hea veel, et me ei hakka siin maailmavaate alusel kutsestandardeid kirjutama ja ütlema, et teie olete liberaalid ja teie ei ole. Aga kolmas jõud, kes praegu on Riigikogust väljas, võiks ka öelda, et tegelikult on nemad kõige õigemad liberaalid ja need kaks, kes siin on, ei esinda liberaalset maailmavaadet. Sama on ka konservatiividega. Kes on konservatiivsem kui keegi teine? Kelle rukkilill on sinisem? Kelle suitsupääsukese sabalõige on sihvakam? Vaat see on tänane olukord.
Mina soovitaksin komisjoni esimehel võtta aeg selles suhtes maha. Kahe aasta pärast me hakkame, eriti just Justiitsministeerium hakkab neid asju lahendama, kui me oleme selle kõik tsunftiga sidunud. Ma võin julgelt öelda, et täna on päris palju advokaate, kes ei saagi vandeadvokaadiks, sest nende kriteeriumite üle otsustavad teised vandeadvokaadid. Kas tahetakse kedagi juurde saada, kui supp läheb lahjemaks? Täna on võimalik igal tõlgil osta vandetõlgiteenust, see on juba praegu äri. Ma arvan, et probleem on olemas ja teid on teavitatud. Aitäh!

17:56 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem fraktsioonidel kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 583 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 5. aprill kell

16. Oleme päevakorrapunktide menetlemise lõpetanud. Aga tuletan teile meelde, et Aadu Must ootab teid kõiki Tartu piirkondliku arengu toetusrühma asutamiskoosolekule. Head õhtut!

Istungi lõpp kell 17.57.